

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

№ 3.

Märts 1921. a.

I aastakäik.

*WPK
01883*

Sisu: Meie rahaturgi tõus. — Eesti puumillatööstuse praegune seisukord ja tulewiku väljamaated. — Tallinna linna tegevus enne sõda ja nüüd. — Selarwe ja krediit kahekorbses raamatupidamises. — Liibani wafadad. — Kaubandus-osalond Tartu ilikooli õigustealussonna juures — Tööstus. Euroopa suhtru toodang 1920.—1921. a Eesti põlewkiwi Soomes. — Kaubandus. Eesti traanžiitkaubandus Wenemaaga I weerandaastal 1921. Eesti sissewedu Inglismaalt, Latwija sisse- ja wäljawedu. Tänaawuastofes tollimaksud sissewettawatele kaupadele Soomes. — Rahandus. Sunduslik määrus wäliswaluuta liikumise kohta. Wene pankade jaoskondade likwideerimine Eestis. Wäliswaluuta ostu- ja saatelubade wäljaandmise ärakõpetamine. Rahasutuste ankeet. — Kroonika. — Kodumaa ärid ja ettevõtteb.

Tarwitajate Ühisus „Oma“

Kõige suurem Tarwitajate Ühisus Eestis.

Liikmeid 6500.

Päriskapitaat Mk. 1.500.000.

1920 aasta läbimüük Mk. 15.600.000

Osamaks Mk. 250.

OSTAB

leiawilja, jahu, tangu, erneid, ube, sealiha, wõid, juustu, põletispuid, jm. majapidamise ning toiduaineid ja maksab nende eest walmistajatele kõige paremat hinda.

KAUBAWALMISTAJAD JA TARWITAJAD,

koonduge „Oma“ ümber selle läbi saate: esimesed oma saaduste eest kõige paremat hinda ja wiimased neid kõige odawamini, sest suure läbimüügi tõttu on „Omal“ wõimalik kõige wäiksema wahetasuga talitada.

Peale selle maksab „Oma“ liikmetelele ostusummade pealt ülearu wõetud kasu tagasi.

Kauplused:

Peakauplus ja Kontor: Wana Posti uul. nr. 7, telefon 10-19.

Abikauplused: Suur Pärnu maant. nr. 8, telefon 836 ja

Uue Kalamaja põikuul. nr. 6, telefon 11-70.

P A N G A M A J A

G. SCHEBEL & K^o.

TALLINNAS. ASUTATUD 1884. A.

TOIMETAB KÕIK

PANGA - ARILISED

TRANSAKTSIONID

HARJU PANK A.S.

Põhikapitaal 25.000.000 Emk.

Jaoskonnad: RAKVERES ja NARVAS.

VÕTAB RAHA HOIULE

jookswale arwele ja tähtaja peale.

DISKONTEERIB VEKSLID,

ANNAB LAENUSID

wäärtpaberite ja kaupade kindlust.

OSTAB JA MÜÜB

wäärtpaberisi ja väljwaluutat.

SAADAB RAHA

telstesse linnadesse, ni-
hästi sise- kui väljamaal.

TOIMETAB AKKREDITII-

VISID, VÕTAB VÄÄRTUSE

HOIULE, ÜÜRIB LAEKAIID

(safes) teraskambris, ning toimetab kõiksugu panga operatsioone.

„ODAMEES”

TALLINNAS, Eesti Pangama-
jas, S. Karja ja Jaani tänawa
nurgal, Kõnetraat 15-13
(kauplus) ja 9-12 (krijuht)
Telegr.: Tallinn — Odamees.

TARTUS, Promenadi tänaval
nr. 7-a. Kõnetraat 67.
Telegr.: Tartu — Odamees.

Teadustame kõigile kaubatarvitajatele, et „Odamees” oma raamatu-, kunsti-
tööde ja kirjutusmaterjaali kaupluse on Tallinnas awanud. Soovitame: koolidele,
kontoritele, riigiasutustele, wallawalitsustele, kaupmeestele jne. omast laost
oma ja väljamaa kirjutusmaterjaali ja paberikaupa, õpeabinõusid ja kontori-
tarwidusi suurel ja wähesel arwul wõistlemata odawate hindadega.

Publikumi lahke osawõtmise peale lootes

Austusega „ODAMEES”.

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

Üksik number 20 marka.
Tellijatele 6 nummert 100 mrk. (postiga).

Toimetus ja talitus: Tallinn, Lai tän. nr. 9,
krt. 2. Telefon nr. 1180.

№ 3.

Märts 1921. a.

I aastakäik.

Sisu: Meie rahakurssi tõus. — Eesti puuwillatööstuse praegune seisukord ja tulewiku väljavaated. — Tallinna linna tegevus enne sõda ja nüüd. — Selarwe ja krediit kahetõrises raamatupidamises. — Liibawi wabasadam. — Kaubandus-osalond Tartu ülikooli õigusteaduskonna juures. — Tööstus. Euroopa suhkrutoodang 1920.—1921. a. Eesti põlewikwi Soomes. — Kaubandus. Eesti transiitkaubandus Wenemaaga 1 weerandaastal 1921. Eesti siseturu Inglismaalt. Latwija sisse- ja wäljavedu. Tänavuaastafed tollimaksud siseturuwatele kaupadele Soomes. — Rahandus. Sunduslik määrus wäliswaluuta liikumise kohta. Wene pankade jaoskondade liitwiderimine Gestis. Wäliswaluuta ostu- ja faatelubade wäljaandmise ärälõpetamine. Rahaafutuste anteet. — Kroonika. — Kodumaa ärid ja ettevõtted.

Meie rahakurssi tõus.

Rahakurssi ennesõjaaegse määrani tõstmine.

Weebruari keskäl algas katastroofiline wäliswaluuta kurssi langemine Tallinna börsel. Kõrwale jättes oletused kurssi edaspidise liikumise kohta, tekitab päewakorralt meie wäliskurssi edaspidise paranemise wõimalus ühes küsimusega, kuidas wäliskurssi tõus meie majanduslike seisukorra peale mõjuks.

See küsimus on pealiskaudselt juba otsustatud. Kõik meie majanduslikud raskused, elukallidus, spekuleerimine jne on sündinud rahakurssi langemisest, tähendab, — seisukorda parandada wõib ainult wastupidine nähtus — rahakurssi tõus. Selle tõttu walitseb üleüldiselt püüd rahakurssi peaaegselt deflatsiooni teel wõimalikult ennesõjaaegsele tõrgusele tõsta, et majanduslikest raskustest üle saada. Et igaühe rahakurssi muutus aga paratamatult wäärtuste ümberhindamist lausa toob, siis on ka deflatsiooni korral tegelikult raskustega kokku põrgatud, mis omatord küsimuse rewiderimist ellu lutsunud, kas rahakurssi tõstmine tõepoolest otstarbekohane on.

Watelugi selle üle leidub muu seas ka Soome ajakirjanduses. Nii refereerib „Rauppalehti“ lühidalt Rootsi kuulsa rahaasjanduse tundja prof. Knut Wickfelli wäiteid rahakurssi tõstmise poolt, kui ka teise Rootsi majandusteadlase Dr. Silfverstolpe täiendusi selle kohta.

Prof. Wickfelli lähb wälja tõestusest, et rahakurssi langemisega kõik kindlate sisetulekute, näit. kapitaali protsentide, paiukite jne. saajad juurt kahju on kannud. Nende sisetulek on

praegu Rootsis ainult pool endisest, Soomes — kumnes, Gestis koguni miiekumnes osa endisest. Prof. Wickfelli leiab sellepärast õiglase olewat neile tagasi anda seda, mis nende pärralt. Dr. Silfverstolpe tuleb samale seisukohale teisest lähtekohast: kui walitus on tähendud kahjud tekitanud, raha wäärtust rikkudes, on ta kohus hoolt kanda endise seisukorra maksimapanemiseks. Hinnamäära alanemisest tekinud raskused on tema arwates ainult õiglase karistus endiste küüde eest. Bisaks tähendab ta, et iga maa enesetunne juba sunnib rahawäärtust nii tõrgele tõstma, kui wähegi wõimalik, mille wastu pealegi teisi wäiteid ei olewat, kui mitmesuguste üleminewate raskuste tekimine. Siiski on asjalugu nii, et rahawäärtuse tõstmine ka püüwate raskustega kokku põrkab: see teeks, et protsentidest elawad rahwakihid jälle endist suuremat mõju ühiskonnas saaksid. Walitus ja teised sõjaaja wõlglased saaks aga Dr. Silfverstolpe arwates nende raskustest kindlasti üle.

Soome leht tähendab kõigi nende wäidete peale, et Rootsi ja Soome oludes siiski suur wähe on, ja ma lisaksin juurde, et wähe Gestiga weelgi suurem on. Kui sellepärast ka sarnane autoriteet, nagu prof. Knut Wickfelli, Rootsi oludes rahawäärtuse tõstmist ennesõjaaegse määrani soowitab, siis ei tarwitse need nõuanded Soome, weel wähem Eesti oludes jugugi otstarbekohased olla. Küll aga peab „Rauppalehti“ Soome marga kurssi tõstmist soowitawaks, kuigi mitte ennesõjaaegse määrani, waid marga sisetulekute ostjõu määrani, kuna

teised Soome lehed, näit. „Uusi Suomi“, mitte rahakursi tõstmist, vaid eeskätt selle stabiliseerimist otstarbekohaselt peavad.

Kui tagasi pöörata Eesti olude juurde, siis on wiis igalhele selge, et siin rahaväärtuse tõstmisest ennesõjaaegse määrani juttugi olla ei või. Kõrvale jättes raskesti, mis väljalastud paberiraha täienväärtusline väljaoftmine riigile sünnitaks, — riik peab igast raskusest ülesaama, mis üleüldisuse kajudes tarwilist —, peame tunnistama, et rahaväärtuse tõus ennesõjaaegse määrani meie majanduslikele elule raskeid haamu lööks üleüldiselt oodatud kasu asemel: sõjaaegsed mõlgused ei jõuaks igatahes sel juhtumisel leegi omi mõlgasid tasuda. Kujutage omale ette ärimeesi või töösturi, kes pangavõla toel — oma kapitaliga üksi ei suuda ju praegu leegi midagi ette võtta — omale tooresaineid ja kaupasid on ostnud praeguse rahaväärtuse juures: muutuks nüüd wahapeal rahaväärtus ennesõjaaegseks, saaks nad omi kaupasid ja jaadusi müües vähem kui sajanidif efiialgfelt maksitud hinnast, s. o. jaadub hind ei jätkuks laugelsti selleks, et kaupade ja tooresainete wastutuljel wõetud pangalaenu protsentijidki tasuda. Et laenu tasumine sarnasel juhtumisel wõimata, on tagajärg muidugi enne kõikide äride ja wabrikute maksujõuetus, mis enesega ühes ka pangad kaasa liuks, siis sellele järgnew tööstuse ja kaubanduse seisak, tööpuudus ja pangale usaldub hoiusummadest ilmajaamine. Kuna rahaväärtuse langemise ajajärgus peaasjalikult kapitalide omanikud kahju saib, s. o. kiht, mis uute wäärtuste loomisel kõige passiwsemat osa mängib, kannataksid selle ennesõjaaegse määrani tõusmise tagajärjel peaasjalikult igasugused ettevõtjad ja töösturid, s. o. kiht, mis on kõige ebatindamatel aegadel uusi wäärtusi produtseerinud ja rasketes oludes ühistonna ees iflagi suuri teeneid ülesnäidanud. Palgasajatel oleks aga mõlematel juhtumistel raske, wiimasel pea rohkem, kui esimesel: kuna rahaväärtuse langemise ajajärgul ettevõteted harilikult palawitusarnaselt elawalt töötama hakkawad ja alati wõimalusi on palgalija nõuda, ei ole üleüldiste maksujõuetuste järele tekkinud kriisi puhul tööpuudusest mingit pääseteed. Nii peame otjusele jõudma, et kõik rahaväärtuse praeguse määrani langemisest tekkinud halbtused ja raskused kokku iflagi kergemad ja õiglasemad on, kui need, mis rahaväärtuse ennesõjaaegse määrani tõstmise tagajärjel tunda tuleks, et meie seega wihma käest räästa alla sattuks.

Maailma kriis ja deflatsioon.

Meie elame praegu keset üht suuremat maailma kriisi, mille tagajärgi meie weel ettenäha ei wõi. Olgugi, et selle kriisi tekkimise põhjuseid palju on, nagu ülespekulatsioon, maailma organismi tähtsama liikme — Wenemaa — majandusline halwatus, määratu hulk sõjaajal mõttetult äraaristatud warandusi ning wäärtusi j. n. e., mida igalüks soowi järele ükfitult allakriipsutada wõib, tekkis kriis tegelikult iflagi ajajärgus, kus maailma mõduandwamad riigid, nagu Inglismaa ja Ameerika Ühisriigid, inflatsiooni pealt ülelaskjib deflatsiooni peale, rahaväärtuse langetamise asemel seda tõstma hakkasid. Uut paberiraha enam välja ei antud, waid suurendud maksudega fiskewõetud summad läksid igasugu ajutiste maksuwahendite, kasjatahete j. n. e. väljaoftimiseks, s. o. paberiraha hulga wähenemiseks. Ettevõtete wabad kapitalid läksid maksude maksimiseks, kui aga edasitõstamiseks tarwilikku harilikult pangakrediiti tarwitada taheti, siis selgus, et pangad krediitifi kas hoopis kinnipanema, ehk suurel mõdul wähenema olid sunnitud, sest riigipangad omalord wähenasid rediskonti, wabaid summasid walitsuse kätutuses hoides. Näit. kirjutas läinud aasta lõpul „The Economist“: Sõjawõla tähtsaja kätte jõudmise tõttu oli sunnitud Inglise pank oma wabade summadega ettewaatlik olema ja pankadele lubatud rediskonti piirama. See ootamata talistus ärilises elus, mis sõja ja rahutustega kaastäiwate nähtuste tõttu loomulikult nõrgal ajal seisis, pani kogu ehituse kõkuma, mis maailma majanduslike elu tajalaalu kantamisega ja kokkuwarisemisega lõppes. Nii ütles „American Exporter“ kirjelduse järele New-Yorgis läinud aasta lõpul tekkivate fitfikuste põhjuste selgitamiseks arapeetud tööstuse ja rahailma esitajate koosolekul üks tähtsam tööstusilma esitaja, et pangad kõiges jõuldi, sest et nad häädel aegadel sõbrad on, rasketel aga wiimase pääsetee kinnipanewad.

Walitsuse poolt ettevõtetud paberiraha hulga wähenemine tekitas seega ühtlasi tegevuse-kapitaalide puudust ettevõtetes, sundis neid sularaha saamiseks kaupasid iga hinna eest müüma, kauba pakkumist järsku suurendama. Kuna see kokku juhtus, nagu tähendub, raha hulga wähenemisega, selle wäärtuse tõusuga, siis oli tagajärjeks see katastroofiline hindade langemine suurriikides, mille tunnistajaks meie praegu oleme. Kuid suurriikides rõõmustatakse sarnase hindade langemise üle wahel, sest selle

tagajärjeks on määratu hulk maksujäuetusi, majanduslike elu seisak, tööpuudus ja nälg.

Ma olen kaugel sellest, et tekkinud majanduslike kriisi kui ka kõiki selle kurbe tagajärgi ainuüksi deflatsiooni arvele kirjutada, selle peapõhjuse seisab iseenesest mõista, nagu tähendasin, sõjas ja igajugustes rahutustes maailmamajanduse organisemis, kui ka kõigele sellele koosajälivatele nähtustele. Kuna nimetud olud ja nähtused aga nii kui nii olemas, oli tarwis teesid leida nende kõige tervemaks lahendamiseks, järkjärguliseks ärakasutamiseks, et majanduslike elu süda filmapilgulsti ei seisataks, oma tegevust ei lakkataks — ja suur küsimus on, kas juurriikide poolt tehtud järsk deflatsiooni tee selleks kõige otstarbekohasem oli, kuna ta esimehe suure tõuke andis majanduslike elu kolukvarijemiseks. „The Economist“ kirjutab selle sama küsimuse üle: Meie peafime ikkagi loobuma sellest „Hiina poodi jattunud härja“ süsteemist, s. o. mõistmata hindade langetamise poliitikaga tekitatud majanduslike elu struktuuri hävitamisest, ja revideerimisele võtma selle hoolimata deflatsiooni tee, mis meie tööstujele ja äriilmale ärawõitmatuid raskusi ette weeretab.

Üleliigne rahawäärtuse tõstmine meil kardetaw.

Sellest on igatahes näha, et wapustused majanduslikes elus mitte üksi siis ei teki, kui rahawäärtust vähemalt sajawõrra tõstetakse, nagu see meil Gestis oleks, waid küllalt on rahawäärtuse tõusmist 1/2—2 võrra sünnitada, nagu juurriikides, et nendesamade tagajärgedeni jõuda. Selle tõttu peaks meie isearanis ettevaatlikud olema üleliigse margakurssi tõstmisega, kuna see meie wõrdlemisi noore ja weel mitte täiesti iseseiswana püüwale majandusele rohlem kardetaw on, kui juurriikides, kus kuis küll jälgi jätab, aga midagi ära häwitada ei suuda. Meie mõiksimine aga hoopis kokku wariseda, meie wäikesed kapitalid ja tagawarad saaksid raisatud, ja kui lord majandusline lõusuaeg jälle tuleb, poleks meil enam üleüldise võimalusi iseseiswalt midagi ette võtta ja teistega wõistelda. Pealegi tekitaks rahawäärtuse tõus ja sellega ühenduses olew wäärtuste ümberhindamine paratamatult uut spekulatsioonilainet, kuigi mastupidijes sihis, mis meie nii kui nii segastes ja ebakindlates oludes weel uusi raskusi juurde tooks.

Meie majandusline elu on weel noor ja nõrk, ta tarwitab palju päilest ja soojust, enne kui ta tormidele ja tuultele vastu panna suudab. Sellepärast peame igajugu wapustust ja

ilmaaeget raskust kõrvaldades võimalikult püüwaid ja jõudsaid olusid kätte püüda kassumoo, milleks aga mitte rahawäärtuse alaline tõikumine, nii tõus kui langemine, ei kõlba, waid milleks tarwilik on meie raha silemise wäärtuse stabiliseerimine, püüwaks muutmise.

Ärimehel ja töösturil on wõimata korraldust, ausalt töötada, kui ta kauba eht jaaduse müügi momendil mitte kindlasti ei tea, misjulguse hinnaga ta tooresaineid eht kaup uuesti osta saab. Sel korral on ta sunnitud oletama, tundmata arwuga rehtendama, s. o. teiste sõnadega „spekuleerima“, mis soliidje äritegevuse piiridest igatahes juba väljaspool seisab. Et ärimees eht tööstur urnase olutorra juures riisikot võimalikult ena pealt ära meeretada tahab, „wüimast hinda“ nõudes, on täiesti loomulik. Kaoks aga see riisiko, kartus täna odawamalt kaup müüa, kui homme osta saab, siis muutuks ka kõige jn. n. südametum maroböör olude sunnil kõige ausamaks ärimeheks, kes wõistlejate tõttu ainult siis midagi müüa saab, kui kaup odaw ja hea.

Kuidas stabiliseerida rahawäärtust?

Olen enam-wähem tõestanud, et rahawäärtuse tõstmine majanduslikele elule peaaegu kardetawam on, kui jeniini kestnud rahawäärtuse langemine, mille walusad jäljed igapähe tunda olnud. Kuidawisi on aga võimalik kehteed tabada, rahawäärtust, eht õigem selle ostumõimu püüwaks muutes?

Raha ostujõu eht tema wahelorra kaupadega määrab ara üleüldistes joontes raha, kui ka kaupade pakkumine ja nõudmine, millede reguleerimine ja tasakaalus hoidmine stabiliseeriks seega ühtlasi ka meie rahawäärtuse. Nendest oleks walitsuse käsutada niihästi otsekõhe kui laudfelt pankade läbi eestkätt rahaturg, selle pakkumise ja nõudmise tekitamine. Tõuseksid hinnad, s. o. rahawäärtus langeks, peab raha pakkumist vähendama, näit. deflatsiooni teel, kauba hindade langemise juures aga deflatsioonist loobuma, eht koguni inflatsiooni jätkama, kuid mitte rohlem, kui et hindadid, muidugi kõige üleüldisemates joontes, püüwateks muuta. Kõige üleüldisemates joontes sellepärast, et hinnad mitte üksi raha nõudmisest — pakkumisest ei olene, waid ka kaupade rohusest, millede otsekõhene käsutamine aga mitte walitsuse wõimuses ei ole. Siin saab walitsus ainult kaasa mõjuda, et üleüldine toodang suureneks ja tööstus soowitawas sihis edeneks.

Kuid karta on, et meil weel wara on kätitada ükikasjaliselt lõpulistu rahawäärtuse

stabiliseerimise küsimust, kuna meil ilLAGI kõige-
rohkem, kui mitte nüüd, siis tulevikus, eestkätt
võidelda tuleb ilLAGI rahaväärtuse langemise
võimalustega. Vihisewalt vinnalt pääseda —
see on pea-ülesanne, sellepärast on iseäranis rõõ-
mustaw, et rahaväärtuse langemises seisat tuli.

Kuna sel wiisil meie rahaväärtuse stabili-
seerimine juurel mõõdul walitsuse tagawara-
dest, s. o. rahalistest resjursidest oleneb, siis
peafime nende suurendamiseks küll kõik tegema,
mis võimalik. Muu seas annaks selleks suurt
võimalust riikliste ettevõtete litwideerimine:
kuna mitmed neist, Erkat jne., otstarbekohatult
tunnistud, siis peaks hoolt kandma, et nad
mitte „Setwestreeritud trüükodade peawalit-
suse“ eestjulg igawesti automaatselt edasi ei
hingitaks, waid neid kõepoolest litwideeritaks
ja nende operatsiooni krediitid, millede kogu-
summa umbes poole miljardi ümber on, wa-
litstse käsutada lähemid. Niisama võiks wa-
litstus summasid wabaks saada, kui pangad
omi deposiit-operatsioone weelgi forsseeriks.
Kuna pankadel praegu rahatagawarasid wähe,
on walitstus meie tööstuse ja kaubanduse fi-
nansseerimiseks juuri summasid annud: töusel-
sid aga wastawalt pankade hoiusummad, wõ-
taksid nad walitsuse laenuid üle ja walitstus
saaks wäljaantud summad oma käsutusse ta-
gasi. Et selles sihis siiski weel mitte kõik pole
tehtud, näitab meie pankade senini wõrdlemisi
loid selgitus — ja kibustöö, kui ka mõõdu-
las hoisuprotsent, mis alles hiljuti 5—6%
peale tõsteti, kuna aga umbes niisama palju
makseti kapitalirikastes lääneriikides, tehewas
Soomes aga, mis siiski kapitalide poolelt
meist palju rikkam, koguni 6—8%, siis peat-
sime meie praeguse protsendimäära uuesti
rewideerimisele wõtma ja seda ehk weelgi kõr-
gendama.

Rahaväärtus ja wäliswaluuta kurs.

Rahaväärtust ei pea aga mitte ärawahe-
tama wäliswaluuta kursiga. Nagu tähendud,
määrab rahaväärtuse ehk selle sisetuse ostujõu
ära raha tegelik wahelord kõikide kaupade kogu-
guga. Rahaväärtuse tõusu ehk langemist näi-
tab ära kõikide kaubahindade kogusumma juu-
renemine ehk wähenemine, kuna üksikute kau-
pade hinnad sealjuures kõige mitmekesisemaid
hüppeid teha võiwad, ilma et see hindade
kogusumma, seega rahaväärtuse peale mõjuda
tarwitaks. Tehniliste uuenduste läbiwiimise
tõttu võiwad näit. üksikute saaduste hinnad
alaneda, niisama uute lademet leidmise puhul,
kuna juurdeweo talistused, nõudmise perioodi-
lisel kõikumisel j. n. e. üksikute kaupade hin-

nad langeb ehk tõusta võiwad, ilma et kõik
see raha üleilidise ostujõu muutmist tähendaks.
Ka wäliswaluuta on kaup, mille hind paktu-
misest ja nõudmisest oleneb, mis tekitatud ük-
siku maa kaubanduse ja maksubilansi seisukor-
rast. Küll on wäliswaluuta üks tähtsamatest
kaupadest, mis oma liikumise iseloomu tõttu
normaal-aegadel oma kursiga wastawa raha-
üksuse ostujõu kohaselt kõigub, praegustel era-
korralistel aegadel aga raha sisetusest ostu-
jõust tihti kõige suuresti lahku läheb. Uuesti
tekkunud riigid ja rahaliikused, juure pinewu-
sega maksubilansid, näit. Saksamaal, tõmu,
hirm enamuse ees ja suurpankade spekulat-
sioonid — kõik need tingimised on loonud
harilikult enamwähem waikset rahaturu pin-
nast tormise mere, mille laened lihelegi niwel-
leerimisele alla heita ei joomi. On tekkunud sel-
lepärast kahte liiki riigid, kus wäliswaluuta
kurs kas püüwalt ehk ajutiselt alla ehk üle raha
sisetuse ostujõu. Esimesesse liiki kuuluvad pea
kõik wiimasel ajal tekkunud riigid, Poola, Aust-
ria jne., wiimasesse — Rootsi, Hollandi, Ameer-
riika j. t. Waatleme lähemalt, kuidas üks wõi
teine seisutord sisetuse majanduslike elu peale
mõjub.

Raha ostujõust halwema wäliswaluuta
kursi mõju oleme meie Eestis läbiannatanud,
see on kõige tuttawam. Sellest tekkib olutord,
et omamaa saadusi siseturu hinnaga wälja-
maale müües seda laugelt odawamalt ära an-
name, kui neeldjamat saadused wäljamaal te-
gelikult maksawad. Saadusi wäljaturu hin-
naga müües teeniwad waluuta kursi wahel eks-
portöörid, ehk ka walitstus, kui see wäljameo
omaks monopolits muudab, mida õiglaseks
nimetada ei saa. Siseweeetawad kaubad aga,
nende hulgas ka hädalised tarbe- ja tooresai-
ned, lähewad kallimaks, kui nad oma tähtsuse
poolest teiste siseturu kaupadega wõrreldes
makssta wõiks.

Kuid seisutord ei oleks sugugi parem, kui
wäliswaluuta kurs raha ostujõust parem on,
s. t. et siseturu rahal mitte seda wäärtust ei
oleks, kui wäljamaal. Sarnane seisutord tähend-
baks kõige pealt igajuguse wäljameo lõppu,
sest kes hakkaks midagi wälja wadama, kui
wäljamaal kauba eest wähem hinda saab, kui
siseturu. Siseweeetud kaubad oleksid odawad
— kuid nende ostmiseks puudub esiteks raha,
sest wäljameo puudub, teisest ei suudaks sise-
maa tööstused ka kodusel turul wäljamaa töös-
tustega wõistelda, mille tagajärjena tööstuste
seisak ja tööpuudus tekkiks. Sarnane pilt on
meil praegu filmade eest Rootsis, Inglismaal
j. m., kuhu Saksamaa marga ostujõust maba-
lama wäliskursi tõttu omi saadusi poole hin-

naga müüb, nii et sealised tööstused töötamist seisma jätkma on sunnitud. Võimalik on see aga selle läbi, et Saksa tööline kurssi järele pääwas ainult 4 krooni saades, sellega ära elada võib, kuna Rootsi tööliste äraelamiseks — ehk küll paremal viisil elamiseks — 16 krooni maksetakse. Tabawalt ütleb seisukorra kohta „Volkswirtschaftl. Zeitung“ i juhtkirjanik: „Kahte nädala meilt ikka wõtta ei saa: wõetakse meilt rahakurs, siis jääb meile eksport!“

Neid kahte seisukorda — wäliskurssi seisja alla ehk üle raha ostujõu — wõrreldes peame kindlasti järeldama, et wiimane rahwamajandusele kuidagi wiisi kasulik, õigem wähem kahjulik ei ole, kui esimene. Wiimast seisukorda juudawad wäljakannatada ainult need, mis sõja ajal palju teeninud, nagu Rootsi ja Hollandi, kui ka liitlased, kes Saksamaa sõjatasu maksudest toetust saawad; majanduslikelt tehwaale maale oleks aga sarnane seisukord saatuslik. Millest oleks maksnud Saksamaa omad senised tasumaksud liitlastele, kui neil eksport puundunud oleks? Nüüd aga seisab Saksamaa weel kindlamalt omas positsioonis, millest wäljakangutamiseks sõdagi Saksamaaga tekkis: see on „Made in Germany“ wõidukäit Inglise turgudel.

Kapitaalirikkail ja arenenud tööstusega maadel ei ole sarnane seisukord ka liig karbetaw: ettewõtted juudawad seal mõni aeg ka kahjuga töötada ja rahwas tööta ära elada: mõne aja pärast juudetaks seal igatahes tööstust olude kohaselt sisse seada ja uuesti wõistlema hakata. Peats aga sarnasel waesel maal, nagu näit. meil Eestis, wäljamaa wabrikud ja produtseerijad omi saadusi ainult juhustlike kurssi tõttu mõni aeg poole odawamalt müüma, kui kohalistel kapitaali-tehwadel wabrikutel ja produtseerijatel saadused omal maksma lähewad, siis oleks tagajärjeks meie tööstuse lõpulist seismajäämine, wiimaste kapitaalide kaotus, seega algatuswõimeist ilmajäämine tulewikus, tööpuudus ja wiletjus. Kuna rahawäärtusest hõlwema raha-wäliskurssi juures meie küll mitteõiglast seisukorda näeme, mis aga ainult pitapeale mõjub ja kurnab, oleks wastupidine wõimalus meie majanduslike elu äkilisem ja lõpulisem surm.

Meie praegune wäliswaluuta kurssi langemine.

Kõige õiglasem rahwamajanduse seisukohalt oleks, kui wäliswaluuta kurs ainult raha sisse-mise ostujõu kohaselt kõiguks. Kui ajalehtedes teated waluuta kurssi „katastroofilise langemise“ üle ilmusid, tuli jalgitada, kas nimetud langemine meie sisse-mise rahawäärtuse tõusuga

põhjendub on. Kindlad andmed kaubahindade liikumise üle meil teatavasti puuduwad, kuid märgataw kaubahindade langemine puutub ka pealiskaudsel waatlemisel silma. Depoolest on meil hinnas langenud juhtur, sool, naht, kohn ja teised peaaesjalikult wäljamaalt sisseweetawad kaubad. Kuid see on ainult wäike wastuhelk sellest hiiglasuurest hinnalangemisest wäljamaal, mis meile ulatas jelleläbi, et wäliswaluuta kurs juba mõni aeg püsiw on olnud. Kuid kas on odawamaks läinud meie omamaa saadused: leib, liha, wõi, piim, ehitusmaterjal, küttepuu, põlewkiwi, kodumaa wabrikute riie, saapad, mööbel, põllutööriistad jne. jne? Üksna wähe, sest muidu oleks ka midagi paljate wähenemise tarwidusest ja wõimalusest kuulda olnud — kawatsumised on aga hoopis wastupidised! Tähendab, meie raha ostujõud ei ole mitte wiimajel ajal tuntawalt tõusnud, wad paremal juhtumisel seisma jäänud, nii et raha wäliskurssi tõusuks otsekohene sisse-mine põhjus puudus.

Järele jääb teine põhjus: oletades, et meie raha wäliskurs poliitiliselt ebasoodsatel põhjustel allpool raha ostujõu määra on seisnud, ja see nüüd meie tunnistamise tagajärjel oma loomuliku seisukorran on tõusmas. Kuid igaüks, kes tähepanelikumalt meie hindade liikumist waadelnud, võib tunnistada, et meie raha wäliskurs, sūgiseft algades pūsiw olles, raha sisse-mise ostujõuga, mis wähepeal sisetu- rul talwe jooksul tublisti alanenud, wiimajel ajal wõrdlemisi õige tasakaalus on olnud. Kui meil üstikud wäljamaa ained liig kallid olid, nagu juhtur, riie, naht, sool jne., siis mitte sellepärast, et wälisraha kurs liig kõrge, wad et nende kaupade wäljamüük liig kõrgete monopolihindadega jündis, kuna endiste walituste mitteotstarbekohane kaubanduspoliitika wõistlust talistas. Toon wäikse tabeli, peaaesjalikult nende ainete hindade kohta, mis wõrdlemisi kõige tarwikikumad ja mille hinnad mitte üle kestmise pole tõusnud. Nii maksie enne sõda ja nüüd — rubla ja marga wahel- korda arwesse wõtmata jättes, kuna see wahel- kordi ei muuda —

	enne sõda	nyüd	mitu korda rohkem
1 puud ruffi jašu R.	1.—	Mk. 450.—	450
1 paar saapaid "	6.—	" 1800.—	300
1 liikond "	25.—	" 10.000.—	400
1 sülb kasepuid, arf. "	8.—	" 2600.—	350
1 naelsterling "	10.—	" 1150.—	115

Sellest wäikseft tabelist on näha, et rahawäärtus meil kaubaturul läbisegi wähemalt 350 korda, wälisraha wastu aga ainult 115 korda langenud on, s. o. rohkem kui kolm korda wähem. Inglise maal olid kaubad ainult

2—2½ korda kallimad, kui enne sõda, kuna viimajal ajal kriisi tõttu hinnad langewad ja ühikuid kaupasid juba peaaegu endiste hindadega müüakse — seega ei ole meie raha ostu- võim väliskursist praegu igatahes mitte suurem, vaid ennem väiksem.

Kokkumõdetult peame järeldama, et praeguse välisvaluuta kursi langemine mitte meie raha sifemiseft ostujõust tingitud ei ole, vaid rahaturu tingimistest praegusel aasta-ajal. Ettevõtjad on talwe läbi töötanud, wabad kapitaalid on finni, kuna aga pangad uusi laenusid anda ei suuda. Et waba raha saada, on sunnitud igaküls, kellel weel välisraha olemas, seda müüma, mida jällegi keegi rahapuuduse pärast osta ei suuda, kuna välisraha järele pealegi otsekohene tarvidus puudub, sest tellimiste hooaeg väljamaalt pole weel alganud. Tagajärg on, et välisraha hind langeb.

Kuna need põhjused aga üleminewad, on karta, et ka väliskursi langemine mõõdamine on, kursi ajutiseks kõikumiseks kujuneb,

mis meie tööstusele eriti kardetawaks võib saada. Sellepärast peaks walitus kindlasti selgusele jõudma, misjagune väliskurs meie rahasisemisele ostujõule wastab, et juba kursi stabiliseerida. Eriti terge on pealegi üleliigset väliskursi tõusu ärahoida: paberiraha turu nõuete kohaselt välja lasta ja välisvaluuta kokku osta. Sarnane abinõu stabiliseeriks kursi mitte üksi käesolewal momendil, vaid ka tulewikus rahawäärtuse võimalikkude langemise momentidel, kokkuostetud tagawarade realiseerimise teel.

Kui aga välisvaluuta kursi üleliigses langemises hääbohtu mitte õigel ajal tähele ei panda, vaid langemise edasiseftmist häämelega nähtakse, wast selleks ehk wäheleid tagawarajid raisates kaasagi aidatakse, siis ei tule põhjuseid mitte laugel ohtida, kui rahaturu konjunkturi halwenemisel meil seisukorra parandamiseks abinõud puuduvad.

L. S.

Helsingi, 7. märtsil 1921.

Gesti puuwilla tööstuse praegune seisukord ja tulewiku väljamaateb.

Puuwilla tööstuse kriis, mis läinud aasta juunel järju pöördega Ameerika puuwillaturul algas, on nüüd oma laenetega ka Gestisse ulatanud. Nende päewade sees käis läbi ajalehtedest teade, et Narwa Kreenholmi wabrik oma töölistelega lõpuarweid on hakanud tegema ja märtsi-aprillil jooksul oma tegewuse täiesti seisma paneb.

Narwa Kreenholmi puuwillawabrik on üks suuremateft omataolisteft mitte üksi Gestis, vaid kogu ilmas. Enne ilmasõda töötas seal üle 10.000 tööliste ja wabrik saatis üle 100.000.000 aršina poolwalmis puuwilla riidet Wenemaal, Morosjowi ja Zimbeli wabrikutesse pleekimiseks ja wärwimiseks, mis sealt siis walmisriidena Wene siseturu rahuldamiseks ära tarmitati.

Puuwill saadi peaaesjalikult Ameerikast, niisama tuli ka kütteaine, kiwisüsi, wäljamaalt.

Ilmasõja ajal muutus wabriku seisukord otsekohe kriitiliseks: toore materjali saamine lõppes ja wabrikul tuli oma tegewust jatkata warem sisseostetud tagawaradega. Mobilisatsioon wõttis suure hulga tööliste sõjateenistusse, nii et selle tööpiiramise tagajärjel kitsikus terawamaid järeldusi enesega tööpuuduse näol kaasa ei toonud.

Dkkupatšiooni ajal läks wabrikul korda oja

oma kaubatagawarajid realiseerida ja ka tooresaineid saada, nii et wabriku tegewus, olgugi koguini kitsendatud kujul, kogu ilmasõja aja on edasi kestnud. 1920. aastal töötas wabrik umbes 2000 töölisega, ja riide produktšioon oli 10—12 miljoni aršinat.

Omast nüüdsest seisukorrast teatab wabrik ise kirjaga 8. märtsist s. a. kaub. ja tööstusministeriumile järgmist:

„Majanduslikud olud nõudsid juba 1920. aasta sügisel wabriku seismajätmist, kuid tööliste ja teenijate huwides ei tahtnud juhatus wabrikut talweks mitte seisma panna, lootes ühtlasi turuhindade paranemist. Kuid see lootus ei läinud täide, waid wastupidi, kriis läks äärmiselt terawaks.

Esimeseks juuniks 1920 oli wabrikul walmis riidet ladudes 4.236.700 aršinat. 1920. a. juunist kuni 1921 aasta webruarini on wabrikus walmistatud 8.468.846 aršit, kuna müüdnud on sama aja jooksul ainult 2.268.631 aršinat ehk kõigest 26% kogu toodangust.

Selle tagajärjel ei saa ettevõtte raha, millega oma tegewust jatkata, ja tooresained lähewad kangaste kujul ladudesse, mis läbi nende kõrge hind weelgi kallimaks muutub, wabrikult tema wiimseid wabajummasid ära

kistudes. Kaupade müük on praegu nii väike, et see mitte töölise palkasid ja jooksivaid tulusid kinni ei kata.

Kõige selle tagajärjel on wabrikute juhatus otsustanud wabrikute tegemust seisma panna, kuni puuwillariide turg paraneb. Töölisest kawatses wabrikute juhatus märtsi kuni 800 inimest lahti lasta ja ülejäänud 1300 töölisi aprilli lõpuks wabastada.

Kaub.-tööstuse ja töö- ja hooletandeministriumid ei jätta muidugi omalt pool tarwilisi samme astumata, et ära hoida wabrikute seismapanekut ilma töölisemate põhjusteta, kuid kindel on, et meil puuwillatööstuses sügawa kriisiga tegemist, mille lõppu nii pea näha ei ole. Balti puuwillawabrik Tallinnas jatkab jenni oma tegemust, täites omal ajal kaub.-tööstusministriumide poolt antud tellimisi, kuid selle tellimise lõppemisega tekkis wististi ka siin edasitöötamise kohta küsimus, sest siiseturg on riidega täidetud ja wälisurg puudub, nagu Kreenholmilgi.

Selle kriisi põhjusi tuleb ilmasõja tagajärgedest otsida.

Nagu mitmes teises tööstusharus, nii tekkis ka puuwillatööstuses sõja lahtipuhkemisel suur tõus. Sõjavägede tarwis tekkis suur riidenõudmine, milleks wanu tagawaraid ei jatkanud. Tellimised anti, ilma et hindadest oleks palju küsitud ehk küsida saadud.

Wastawalt tõstsid hindasid ka puuwillaomanikud, ja puuwilla hinnad tõusid 4—7 pensist 1 Inglise naela eest enne sõda kuni 25—28 pensini. Kõrge konjunktuur ei langenud isegi sõja lõppemisega, waid kõrged hinnad niikasti puuwilla kui ka riide peale jäid püsima kogu 1919. aasta ja tõusid spekulatsiooni mõjul 1920. aasta juuneks kogu riide kõrgemale, kui kunagi sõja ajal.

See tuli aga 1920. a. juuni kuus järst võõre: Ameerika pangad, kes puuwilla ekspordöre seni finansseerinud, ütlesid oma laenu üles, kuna lootus, kõrget konjunktuuri ülewal hoida, langes. Oli selgunud, et suurte sõjaväeliste ostumiste lõppemisega kogu Euroopa ostujõud kogu niikasti oli jäänud — ja puuwilla leping, mis warakawadel tehtud, õeldi üles. Puuwilla hinnad hakkasid paanikaltselt langema. Hinnad, mis alles juuli-augusti kuul olid 30 pens ümber naelast, langesid aasta lõpuks 10—12 pensini. Langemine kestab 1921. aastal edasi ja on warsti juba enne ilma sõja aegse piirini jõudmas.

Nii on „Economist'i“ teadete järele Ameerika teadmise puuwilla hinnad 1921. a. järgmised:

27. jaanuaril	1 Ingl. nael:	9 ⁸³ / ₁₀₀	penfi.
3. weebruaril	" "	9 ¹⁶ / ₁₀₀	" "
10. "	" "	8 ⁹² / ₁₀₀	" "
17. "	" "	9 ²⁷ / ₁₀₀	" "
24. "	" "	8 ³³ / ₁₀₀	" "
3. märtsil	" "	7 ²⁷ / ₁₀₀	" "

On arusaadaw, et wabrikud, kes läinud kewadel ja juunel puuwilla ligi 5 korda kallimalt sisse ostsid, praegu kõige suuremas kiskluses on. Riisuguses seisukorras on kahjuks ka meie wabrikud.

Kõrge konjunktuur ja lootused Wene turu awamise peale meelitasid meie wabrikuid 1920. aasta kewadel oma tegemust laiendamata. Minutefaktistus oli siin kapitali puudus, mis suuremate sisseostumiste tegemist ei võimaldanud. — Näib tuleb jeda asjaolu meie wabrikutele suureks kahjuks lugeda, sest wastasel korral oleks nende seisukord weelgi raskem olnud. Muidugi tuleb neil ka nüüdki oja oma kapitalist kaotada, kuid arwesse wõttes, et tööstus ainult waewalt ¹/₁₀ ennesõjaaegsest suurusest oli, on see kaotus wõrdlemisi tähtsusetu. Kuid mitte jelles otseskohehes kaotuses ei seisaks meie puuwillatööstuse pearaskus — waid kaubaturu puudumises. Meie wabrikud töötasid, nagu juba öeldud, Wene turu jaoks. Wene turg on aga praegu kinni. Kui see ka awaneks — puudub temal ostujõud.

Lääne-Euroopasse meil oma riidet saata on raske, sest wõistlus on juur ja puudub endine tutvus. Wähemalt ei ole senistel katsetel tarwilisi tagajärgi olnud, olgugi et Kreenholm omale mitmel maal ladud on ajutanud ja igapidi turgusid katseb leida.

Misugused peafeteeed oleks jarnasest seisukorras? Peab ütleva, et neid raske on näidata. Eesti kodune turg on väike ja tema ei suuda kuitigi palju kogu toodangust ära tarvitada. Wäiksel wiisil töötamine lähed suure wabrikus nii kalliks, et kodune riide wäljamaa riidega langewa konjunktuuri juures wõistelda ei suuda. Riigil puudub wõimalus tööstust juuremaksudega toetada.

Minute lootus seisab jelles, et Ameerika kapital, mis oma puuwilla walmistamisest hurnitatud, Euroopale krediididega appi tuleb ja võimaldab wabrikutele ladusse töötamist. On kindel, et kui puuwilla hind juba ennesõjaaegse määrani on langenud, siis riide walmistamine ladusse ilma riisikota wõimalik on. Ka tuleks Ameerikal jelles appi tulla, et kewaks jäänud ja sõjade ning rewolutsioonide läbi äraturnatud Euroopa tarwitajat jällegi ostujõulisemaks teha aidata. Senikaua kui see fündinud ei ole, on kriisi lahenumist raske oodata.

Meil on teataw riideturg Lätimaa ja wahest ta Leedumaa näol olemas, kuid niikaua, kui meil wabrikud ainult pleekimata riidet valmistawad, ei wõi mitte juurema hulga mahutamist loota. Olguigi, et pleekimata riie oma wärtuse poolest pleegitust wastupidawam wõib olla, kuid tarwitaja maitse ei rehenda mitte igakord wastupidawusega, waid meeldiwusega, ja selle kättesaamiseks peab meie puuwiljatööstus ennast täiendama. Meie ei pea edaspidi mitte

poolwalmis kaupa valmistama, nagu Wene ajal, waid walmis kaupa, mis niihästi Jda kui Lääne turgudele kolhab. Selles seisab ühes kriisi lahendamisega meie puuwiljatööstuse ülesanne, ja ei ole wõimata, et just kauba valmistöötamise abil Gestis — siinset odawat töödudu ära tarwitades—wõimalit on üleüldisest kriisist kergemini üle saada, kui hea õnne peale ootama jäädes.

Mercator.

Tallinna linna tegewus enne sõda ja nüüd.

Sõja ühelt truimaks kaaslaseks on alati majandusliste seisukorra wapustamine. Sellest wapustamisest ei ole mitte ainult sõja tallermaats muutunud riigid puudutatud, waid see riikwab enam eht wähem kõiki maailma riiksid. Kõige pealt saawad majandusliste wapustuste löökisid sõja ajal kogukonnad tunda. Mida kauakestwam, mida werisem, mida laastawam sõda, jeda raskem on ta rahwale, kellest riik, kogukonnad, jeltsid, perekonnad j. n. e. koos seisawad.

Tallinn ei ole küll otseloheseks sõjategevuse wäljaks olnud, kuid majandusliselt on ta raskeid päiwi pibanud üle elama ja elab weel praegugi. Raskest ja suurt jõupingutust nõuab majandusliste kriisi üleelamine linna tegelastelt. Linna eelarweid on küll kogu sõja aeg katjutud tasakaalu wiita, tegelik elu on nad aga ikka jälle tasakaalust wälja wislanud. Küll otsitakse teesid ja abinõusid, küll määratakse erakorralisi maksusi ja töstetakse wiimase wõimaluseni harilikka maksusi, aga mida kõrgemad maksud, jeda raskemad on nad sissetulema, ja jeda rohkem tuleb neid kui kahtlasi wõlgasid maha kirjutada, — ja otse kuibagi moodi kokku ei tahta saada, jest wäljaminekud ei kannata pikka ootamist ja nad kaswawad harilikult ikka suuremaks, kui eelarwes ettenähtud.

Misugust pilti pakkus Tallinna eelarwe enne sõda, 1914 a. peale, ja kuidas ta minema (1920) ja käesolewa (1921) aastate peale wälja näeb, on tabelist näha, mis 9 leheküljel toodud.

1914 a. eelarwe kogusumma lõppes bilanfiga 1.830.000 rbl., 1920. a. oli ta 94.092.400 mk., 1921 a. peale tõusis ta aga juba 250.383.000 margani, siin on ta juba 136 korda juurem kui 1914 a. eelarwe summa, 1920 a. eelarwest aga 2 ja pool korda juurem. Kogusummast 50% ümber teewad wälja summad, mis linna waranduste kasutamise jett ja ettewõtetes läbi käiwad; jelle järele wõttis

järgmise koha 1914 a. linna heakord, wiimased aastad aga haridus.

Suwitawa pildi saame, kui meie linna tegewusalasid nende netto-summadega enne sõda ja praegu wõrdleme. Siin näeme, et täidesaawatwate orgaanide (linnawalitsuse, linnaameti, rahaasjanduse, hindamise, rewiskjoni, õigus-teadlise j. n. e. osakondade) ülewalpidamise kulud on wiimases eelarwes suuresti langedud, 7,8% pealt 4,6%-ni, see tähendab, palgad, millest suurem osa jelle ala wäljaminekutest koos j seisab, ei ole mitte nii kiiresti tõusnud, kui teised wäljaminekud. Sotsiaalpoliitiliste asutuste ülewalpidamise summa on kaswanud jelle tõttu, et uusi asutusi, näituseks, töökaitse ja korterimuretsemise komisjionid ja lepituskoda on juure tulnud. Pensionide ja abirahade peatüki kulu protsent on tõusnud linna ametnikkude ja teenijate arstiabi wäljaminekute tõttu. Riikliste asutuste ülewalpidamise summa on kahanenud 14% pealt 0,4% peale jelle tõttu, et 1914 a. olid linnal politsei ülewalpidamise kulud kanda, millest ta nüüd seaduse järele wabastatud. On järele jäänud ainult üks jagu sõjawäe korterikomissjoni kulusid. Tuletõrje peale wäljaminekud on protsentuaalselt peaaegu samadeks jäänud, kuna aga heakord suuresti on langedud. Kui meie oma aullisi uulitsaid, lõhutud kiwidega trotuaare, waewaselt korraldatud puies-teesid ja parkisid näeme, siis saame aru, millele meie kulude protsendi langemist siin wõlg-neme. See on ainutene ala, mille wäljaminekuid linnad ilma kiskendama häbata karpida wõiwad. Sellepärast tuleb aga linna kodanikul oma filma linna wälimuse ilust ära wõerutada ja alati kartuses olla, et pimedas mitte konarliste jalgteede peal oma konti ära ei murraks.

Kolm järgmist ala—haridus, hoolekand ja terwishoid—on aga oma kuludega jõudjasti progressjeerinud. Haridus on tõunenud 17%

Kulud (tuhandates)				Tegevusharu nimetus.				Kulud (tuhandates)				Netto-kulud ja tulud (tuhandates)			
1914 a.		1920 a.		1921 a.		1920 a.		1921 a.		1920 a.		1921 a.			
Rbl.	%	Mrt.	%	Mrt.	%	Rbl.	%	Mrt.	%	Rbl.	%	Mrt.	%		
86,4	4,7	2193,0	2,3	3997,8	1,6	—	—	—	—	—	—	—	—		
9,8	0,5	756,9	0,8	1618,2	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—		
17,4	1,0	486,8	0,5	1102,5	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—		
236,4	12,9	2571,5	2,7	6793,3	2,7	—	—	—	—	—	—	—	—		
26,4	1,5	833,9	0,9	2417,3	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—		
395,8	17,8	4855,5	5,2	14557,1	5,8	—	—	—	—	—	—	—	—		
280,2	15,3	1827,7	1,9	48175,6	19,2	—	—	—	—	—	—	—	—		
75,5	4,1	3752,4	4,0	15212,9	6,1	—	—	—	—	—	—	—	—		
54,4	3,0	8143,7	8,7	21916,2	8,8	—	—	—	—	—	—	—	—		
207,6	11,3	1254,0	1,3	12688,2	5,2	—	—	—	—	—	—	—	—		
0,6	0,0	792,5	0,8	6633,6	2,6	—	—	—	—	—	—	—	—		
508,1	27,8	46207,5	49,1	105756,5	42,2	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1,9	0,1	3237,4	3,5	2085,0	0,8	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	7326,6	0,8	7951,0	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—		
1830,5	100	94092,4	100	250383,0	100	1830,5	100	250383,0	100	1103,7	100	84151,3	100		

pealt 35% peale, hoolekand 5 1/2 protsendi pealt 17 1/2 peale ja terwishoid 50% pealt ligi 120% peale. Hariduse kulude tõusu tuleb seletada uute wooludega meie poliitika elus, kus peaaegu kõik koolide ülewalpidamise kulud, peale ühe osa kooliõpetajate palgade. linna lenda on, kus sunduslik maksuta algharidus jisse on seatud. Hoolekande ja terwishoiu kulude tõusu tuleb aga peaaegu täiesti sõja ja selle tagajärgede arvesse panna, kus terwe perekonnad on linna hoolealusteks saanud ja suur protsent kodanikudest sõjaväljal saadud haigusidude ja alawaärtuslike toitumise tõttu haigemajade asunikkudeks ja waeste-arside patientideks on pidanud saama. Jseeranis suurt tõusu wiimastel aastatel on märgata hoolekande kuludes, ja karta on, et see tõus mõni aeg samas tempos edasi kestab.

Laenude tajumiseks ja protsentide maksmiseks oli 1914 a. 18,8%, misjuguft kõrget protfenti 1920 ja 1921 a. nõrreldeks sellega tuleb seletada, et 1914 a. suurem summa wõlgade kustutamiseks jisse oli wõetud.

Wiimased kulude punktid olefid weel kapitalide asutamine ja ettenägemata kulud ja tulud. Kapitalide asutamise alla kuuluvad peaaesialikult ettevõtete waranduskustutuse kapitali asutamine. Peale selle wõetakse iga aasta eelarwesse 1% eelarwe summast haridus-kultuurilise kapitali asutamiseks, mida wõlilogu sellekohase otsuse põhjal toimetatakse, kuni see kapitali ühe miljonini on kaswanud, ja siis hakatakse tema protfente hariduse ja kultuura edendamiseks tarwitama. Ettenägemata kuludes mängib suurt osa tagawara summa, mida Kerenski seaduse põhjal linnade eelarwesse jisse peab wõtma, mitte wähem kui 1 1/2% eelarwe harilikude sissetulekute summast. Tuntaw wähe ettenägemata kuludes 1920 a. ja 1921 aastate wahel tuli jellest, et 1920 a. eelarwesse, peatsed linna ametnikkude ja teenijate palgakõrgendust filmas pidades, suurem summa lisapallade määramiseks jisse wõeti. Sellega oleks kõikide kulude kohta liihifene ülewaade tehtud.

Müüd wastame, kust peawad kõik need alifad tulema, millega linn oma kulud kaatab. Bilku tabeli peale heites, näeme, et pea tuluallikats ei ole mitte alati üks ala, waid see muutub olude tõttu. Enne sõda olid pea tuluallikats peaaegu alati linna ettevõtted, jelle peale vaatamata, et neid tol ajal wõrdlemisi wähe oli (gaasimabrik, elektrijaam, weewärt, tapamaja, pandimaja, pank, apteek). Aga siis kattris linna eelarwe kuludest tuntawa protfendi juba ainult linna weewärt ära, jett

weži on Tallinnal loobuse poolt väga vähestest kuludega kättejaadam.

1914. a. olid pea tuluallikateks linna waranduste kasutamine (majad, krundid, mõisad, metsad) ja ettevõtted, selle järele maksud waranduste pealt (liikumata waranduse maks) ja siis kapitaalide protsendid, mis selleaegse eelarve kogusummast kena osa wälja tegid. 1920. aastal on aga juba esimesel kohal maksud waranduste pealt, siis maksud kaupluste ja tööstusettevõtete pealt, ja selle järele alles linna ettevõtted. 1921. a. on aga selle järjekorra jälle ära rikkunud, esimese koha andes maksudele kaupluste ja tööstus-ettevõtete pealt, teise koha — linna ettevõtetele ja kolmandal kohal alles seisawad maksud waranduste pealt.

Maksud waranduste pealt tegid 1920 a. sellepärast nii suure protsendi wälja, et siin oli fikseeritud tulumaksu summa maksimaalses korjus, mille kohta teateid linn otsekohesest maksude peawalitsuselt sai, peale selle oli 4 miljoni liisa-tulumaksu 1919 a. eest. 1921 a. eelarvesse wõeti seejama tulumaksu summa, mis 1920 a. peale ette oli nähtud, peale selle jäeti 1921 a. fiit korterimaks wälja, misjulgust maksu Tallinn kawatseb 1921 a. wõtmata jätta sel põhjusel, et selle maksu fikseerimine peaaegu niisama palju maksma läheb, kui palju sellest praegu maksu teaduste põhjal fikseeritud tulla. Maksud kaupluste ja tööstusettevõtete pealt kaswawid 1921 a. peale selle tõttu nii jõudlasti, et linn alkoholimüügi lubade maksust tuntawalt ja piirituse tshekkide raha 50% wõrra tõstis. Ra lõbustusmaksu summa tehti 1920 a. wõrreldes kolmefordjeks, 2 miljoni asemel 6 miljoni wõttes, mis olemasolewate andmete järele peaks ka 1921 a. terwelt fikseeritama.

Et seadustes ettenähtud otsekohesest maksudega kurbagi 1921 a. kulujid katta ei wõidud, tuli selleks teisi teeskida ja nimelt kaudsete maksude korgendamise teel: korgendati

elektrimaksu 60%, gaasimaksu 300%. Weemaksu tõsteti tuntawalt selles mõttes, et see maks ei lasu mitte majaomaniku peal, waid wõetakse majaomaniku laudu korteri üürnikult fikse ja antakse linnale ebasi. Korteri üürnikult jaadud weemaks täidaks laudsel teel korterimaksu aset, mida 1921 a. otustati mitte wõtta.

Rõõiti maksusid hobuste, koerte, autode jahtide, paatide j. n. e. pealt 1921 a. tõsteti kuue kuni seitsmekordjeks.

Kapitaalide protsendid on aga 1914 a. wõrreldes naeruwäärt wäikseks kuiwanud, 17,5% pealt ühe tuhande peale. On ka arusaadam, sest linna kapitaalikid ei ole saanud suurenda ja nende pealt jaadud protsendimaks ei ole ka mitte wastawalt tõstetud, pealegi jääb palju protsenta koguni saamata, sest suurem jagu kapitaalidest on Wene paberitese mahutud, millede pealt aga protsenta linnale praegu penngi ei tule.

Sellega lõpetan ülewaaete Tallinna linna tegewuse kohta enne sõda ja nüüd. Rohkem üksikasjalisemalt ja laiemalt sellest kirjutada arwatin ilmaaegselt ajatirja kalli ruumi raiskamiseks. Loodan, et seda, mis siin ütlemata jäi, lugeja tabelist leiab, selle andmeid sügawamalt läbiwaadates. Wan siin weel korb toonitama, et linn, selle tegewusapparaat väga raskemehanismiline on, kes weel wana seaduste paragrafidega mitmes asjas käest ja jalust seotud, selle ettevõtted ja operatsioonid paindumata raamidesse surutud, — raskeid päiwi on pidanud läbi elama. Kuid meie linnawalitsuse auts peab ütlemata, et kõigist raskustest on enam-wähem rahuloldawalt üle saadud, ja loodame, et nüüd, kus rohkem ja rohkem normaalsele elule wastu minnate, enam arawõitmata raskusi ette ei tule.

D.

Eelarwe ja krediit kahekordses raamatupidamises

R. Truffel.

Seltskondliste asutuste majapidamise kawa, milles majapidamise fiksetulekud ja wäljaminekud üksikasjalikult teatama wormi järele üles loetud, nimetatatakse eelarweks.

Eelarwe seisab koos kahest osast: majapidamise fiksetulekust ehk eelarwe tuludest ja ma-

japidamise wäljaminekust ehk eelarwe kuludest. Eelarwe kulud ja tulud on raamatupidamise seisukohalt alati ühesuurused. Eelarwe kulud näitawad, misjulgused summad kawatseb nimetatud seltskondline asutus oma majapidamises ühe ehk teise asja peale wälja anda; tulud

aga näitavad, kuidas ja kui suurel määral kawatsetakse üht ehk teist sissetulekut ehk tulu saada.

Siin olgu tähendatud, et nende ridade ülesanne ei ole mitte selgitada eelarwet ja krediiti laiemas mõttes, vaid ainult selle ülestähendamise ja aruandmise viisid raamatupidamise seisukohalt.

Seltskondlised majapidamised jagunewad kahte liiki: eramajapidamised ja riiklised majapidamised. Eelarwe kulude ülestähendamise viisi poolest lähewad seltskondlised ja riiklised majapidamised raamatupidamises ja aruandmises enam-wähem ühte, sest nii ühed, kui ka teised on kohustatud iga eelarwes lubatud wäljamineku üle eraldi aru andma. Eelarwe tulude saamine, nende tarwitamise wiis ja selle üle aruandmine on aga nii ühel kui teisel isefugune.

Kuna seltskondlised majapidamised omad kulud suuremalt jaolt sellesama majapidamise tuludega katawad, annawad riiklised majapidamised omad sissetulekud riigikassale edasi ja saawad raha oma majapidamise kulude katteks wiimase käest wahemehe—krediidi läbi.

Seltskondliste ja riikliste asutuste majapidamise kulude ja tulude wäljaandmise ja saamise wiisid ja isearaldusi filmaspidades, tuleb nende raamatupidamise wiisid lahuse selgitada.

Eelarwe seltskondliste asutuste raamatupidamises.

Seltskondliste asutuste majapidamise kawa ehk eelarwe teab kolku iga järgmise aasta kohta asutuse juhatus ja kinnitab peremees — asutuse pealoosolel. Seltskondlised majapidamised jagunewad kahte liiki: ärilised majapidamised (pangad, kooperatiivid) ja mitteärilised majapidamised (maafonna- ja linnawalitsused).

Seltskondlised ärilised majapidamised käiwad kuludes eelarwe järele, kuna tulud neil ainult kawatsetawad on ja nad alles aasta lõpul selgiwad, kuna mitteärilised majapidamised nii kuludes kui ka tuludes eelarwe järele on kohustatud talitama ja tegutsema.

Seltskondlistes ärilistes majapidamistes ei kanta eelarwe kulusid kui ka tulusid üleüldse raamatutesse sisse, vaid tõelikud wäljaminekud eelarwe piirides kirjutatakse raamatutesse sisse ja kantakse aasta lõpul tulude ja kulude arwele üle. Sellewastu on aga mitteärilised majapidamised kohustatud nii eelarwe tulud kui ka kulud raamatutesse sisse kandma. Eelarwe kulusid ja tulusid võib kas nende kinnitamise järele ehk aasta lõpul raamatutesse kanda. Peale eelarwe kinnitamist ehk aasta lõpul tuleb kulud

ja tulud pea- ja ka abiraamatutesse järgmiselt sisse kirjutada:

Eelarwe kinnitamist võib kolme wiisi arwestada. Esimese wiisi järele tuleb kaks arwet awada ja üks sissekanne järgmiselt kirjutada:

Tulude eelarwe arwe (näidatud aasta)

Kulude eelarwe arwele (näidatud aasta).

Teise wiisi järele tuleb kolm arwet awada ja kaks sissekannet järgmiselt kirjutada:

1) Tulude eelarwe arwe (näidatud aasta)

Eelarwe arwele (näidatud aasta).

2) Eelarwe arwe (näidatud aasta)

Kulude eelarwe arwele (näidatud aasta.)

Kolmanda wiisi järele ei kirjutata jüstseemi raamatutesse eelarwe kinnitamist üleüldse, vaid tõelikud wäljaminekud ehk kulud ja tõelikud tulud kantakse kahe sissekandega eelarwe kulude ja tulude arwet eelarwe arwele.

Eelarwe kulud kantakse järgmiselt:

Eelarwe arwe (näidatud aasta)

Kulude eelarwe arwele (näidatud aasta).

Eelarwe tulud kantakse järgmiselt:

Tulude eelarwe arwe (näidatud aasta)

Eelarwe arwele (näidatud aasta).

Eelarwe kulude ja tulude abiraamatute pidamises on kõige otstarbekohasem nõndanim. Ameerika süsteem, sest see annab võimaluse kõige kergema waewaga igale üksikule eelarwes ettenähtud summale arwet awada ja pidada.

Eelarwe tulude saamist ja kulude wäljaandmist tuleb raamatutesse järgmiselt sissekanda.

Tulude saamist:

Kassa arwe — Jookswa arwe arwe

Eelarwe tulude arwele (näidatud aasta).

Kulude wäljaandmist:

Eelarwe kulude arwe (näidatud aasta)

Kassa arwele ehk Jookswa arwe arwele.

Aasta lõpul tulewad eelarwe järele saamata ja wäljaandmata summad järgmise aasta raamatutesse ülekannda ja lahlikeks jätta. Nagu teada, tajurad seltskondlised majapidamised eelmise aasta kulud ka teatava aja jooksul järgmisel ehk käesolewal aastal ja seda aega nimetatatakse eesõiguslikeks tähtajaks. Need wana ehk eelmise aasta kulude jaoks määratud summad nimetatatakse wabadeks ehk lahlikeks. Paljud raamatupidajad laiendaw mõisteid „waba“ ehk „lahi“ ka raamatupidamise peale ja jätawad wana ehk eelmise aasta raamatud lahki ehk lõpetamata kuni eesõiguslike tähtaja lõpuni. Siin olgu tähendatud, et sõnad „waba“ ehk „lahi“ käiwad ainult summade ehk krediitide kohta, kuna raamatud selle wastu peawad tingimata lõpetatud saama ja eelmise aasta wäljamineku

summad ehk kulud ja sellele vastavad krediidi ülejäägid tulevad uutesse ehk järgmise aasta raamatutesse ülekanda. Tulud, mis mingisugustel põhjustel täiesti võimata on saada, ja kulud, mis mingisugustel põhjustel ei lauatseta väljaanda, tulevad aasta lõpul „Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwele“ kanda. Samuti tulewad sinna ülekanda tulud ja kulud, mis suuremad ehk wähemad on saadud ja väljaantud, kui eelarwes ettenähtud. Lõpulistult jaamata tulud ja vähem saadud, kui eelarwes ettenähtud, tulewad raamatutesse järgmiselt kanda:

Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwe
 Eelarwe tulude arwele (näidatud aasta).

Rohkem väljaantawad summad, kui see eelarwes ettenähtud, tulewad järgmiselt sisse kanda:

Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwe
 Eelarwe kulude arwele (näidatud aasta).

Lõpulistult väljaandmata kulud ja vähem väljaantawad summad kui see eelarwes ettenähtud, tulewad raamatutesse järgmiselt kanda:

Eelarwe kulude arwe (näidatud aasta)
 Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwele.

Rohkem saadud tulud kui eelarwes ettenähtud, tulewad raamatutesse järgmiselt kanda:

Eelarwe tulude arwe (näidatud aasta).
 Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwele.

Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwelt tulewad puhas puudujääk ehk defitsit ja puhas ülejääk wastawatele arwetele ülekanda.

Puhas ülejääk tuleb järgmiselt raamatutesse kanda:

Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwe
 Ülejäägi arwele.

Puhas puudujääk ehk defitsit järgmisel tsisse kanda:

Puudujäägi ehk defitsidi arwe
 Tulude ja kulude täidewiimise wahede arwele.

Puudujääk ehk defitsit ja ülejääk tulewad ajutuse bilanssi ülekanda, kust neid ainult ajutuse peremehe—peatoosoleku otsuse ehk tahtmise järele võib milgi wiisil katta ehk teiste arwete peale üle kanda, kas laenuga ehk neid järgmise eelarwe kokkuseadmise juures arwesse wõttes.

B. Eelarwe ja krediit riikliste ajutuste raamatupidamises.

Riikliste ajutuste majapidamise kawa ehk eelarwe iga järgmise aasta peale seab kokku riigi rahaministeerium teistelt ministeeriumidelt

saadud eelarwete ehk andmete põhjal ja kinnitab kõrgem wõim riigis parlament, weil Eesti Riigikogu). Riigi eelarwet nimetatakse harilikult büdžetiks.

Eelarwe ehk büdžet tuleb ainult rahaministeeriumi—riigikassa raamatutes sama põhimõtte järele sisse kirjutada, nagu eelpool tähendatud era- ja seltskondlike ajutuste majapidamise raamatutes. Riigiajutuste kulud ja sellele vastawad krediidid wõiwad nende raamatutesse tahte wiisi sissekirjutatud olla:

I. wiis:

Eelarwe kinnitamine:

Riigikassa arwe

Eelarwe kulude arwele (näidatud aasta).

Krediidi awamine:

Krediitide arwe (renteis)

Riigikassa arwele.

Krediidi põhjal rahasaamine:

Kassa arwe ehk jookswa arwe arwe

Krediitide arwele (renteis).

Eelarwe kulude väljaandmine:

Eelarwe kulude arwe (näidatud aasta)

Kassa ehk jookswa arwe arwele.

Ülejäägi tagasimaks:

Krediidi arwe (renteis)

Kassa arwe, jookswa arwe arwele.

Tarwitamata krediit:

Eelarwe kulude arwe (näidatud aasta)

Krediidi arwele (renteis).

Awamata krediit:

Eelarwe kulude arwe (näidatud aasta)

Riigikassa arwele.

II. wiis:

Teise wiisi järele ei kirjutata kulude eelarwe kinnitamist üleüldse raamatutesse, waid tdelikult kuludeks väljaantud summad kantakse aasta lõpul eelarwe kulude arwelt eelarwe krediitide arwele ja selle wiisi järele tulewad sissekanded järgmiselt teha:

Krediidi kinnitamine:

Riigikassa arwe

Eelarwe krediitide arwele

Krediidi awamine:

Krediitide arwe (renteis)

Riigikassa arwele.

Krediidi põhjal rahasaamine:

Kassa—jookswa arwe arwe

Krediitide arwele (renteis).

Eelarwe kulude väljaandmine:

Eelarwe kulude arwe

Kassa, jookswa arwe arwele.

Nästa löpul eelarwe krediitide eelarwe tulude maha kirjutamine:

Eelarwe krediitide arwe
Eelarwe tulude arwele.

Krediidi ülejäägi tagasimaksmine:

Krediitide arwe (renteis)
Kassa—jooksua arwe arwele.

Tarvitamata krediit:

Eelarwe krediitide arwe
Krediitide arwele.

Uwamata krediit:

Eelarwe krediitide arwe
Riigikassa arwele.

Kui riigiasutused mingisuguseid riigimaksusi (sisjetulekuid) vastu wõtawad, siis tulewad wiimased asutuste raamatutes järgmiselt arweta:

Tulude kinnitamine:

Eelarwe tulude arwe (näidatud aasta)
Riigi sisjetulekute arwele.

Tulude saamine asutuse läbi otse:

Kassa arwe ehk jooksua arwe arwe
Eelarwe tulude arwele (näidatud aasta).

Tulude saamine rentei kaudu:

Riigi sisjetulekute arwe
Eelarwe tulude arwele (näidatud aasta).

Tulude edastandmine asutuse poolt renteile:

Riigi sisjetulekute arwe
Kassa arwe ehk jooksua arwe arwele.

Saamata riigi tulude mahakirjutamine:

Riigi sisjetulekute arwe
Eelarwe tulude arwele (näidatud aasta).

Lõpuks olgu tähendatud, et iga jelsfondline kui ka riikline asutus on kohustatud seaduse mõiste järele eelarwe piirides tegutsema ja talitama, s. t. asutus võib üht ehk teist wäljaminekut teha siis, kui see on eelarwes ettenähtud ja ainult eelarwes tähendatud suuruses. Samuti on seaduse mõiste järele riikline asutus kohustatud krediiti tarvitama ainult selleks milleks ta määratud on ja iga riikline asutus ei wastuta mitte ühe ehk teise krediidi tarwimise eest kogusummas, waid ka selle tarwimise üle ühtlasjalijelt.

Seda eelarwe ja krediidi mõistet raamatupidamise seisukohalt filmaspidades, tuleb raamatupidamine nii sisesseada ja pidada, et sellest igal ajal selgesti näha oleks, kui palju on ühe ehk teise wäljamineku peale eelarwes määratud ja saadud ja kui palju ühe ehk teise wäljamineku peale wälja antud ja selleks on tingimata tarwis, et igale ühtkule eelarwe summale arwe awada ja pidada.

Liibawi-wabasadam.

Liibawi kawatsetakse lähemal ajal wabasadamat asutada. Sellekohase ettepanekuga on Liibawi börsekomitee Latwia walitsuse poole pööranud. Börsekomitee nõuab omale selleks otstarbeks Liibawi meremeeste maja ümbrusest umbes 4 □ km. suurust maa-ala tasuta tarwitada.

Sellel maa-alal praegu asuwate aitude mahutawus on umbes 60.000 tonni.

Wabasadama ülesanne oleks kaubawahetust ida- ja lääneriikide wahel hõlbustada ja wõimalikult transiit-kaubandust tähendatud sadamasse juhtida. Selleks otstarbeks ehitakse wabasadama maa-alale kaubaaitajid, laewa dokkijid ja werstijid ja teisi tarwilisi ehitusi.

Wabasadama piirkond oleks aiaga ümbritsetud; wäljaspool jeda raiooni walwaks harilik politsei, kuna seespool Liibawi linna politsei lorida peaks. Wabasadama piirkonda elama asumine oleks eraisikutele keelatud.

49 aasta pärast lähese wabasadam ühes kõige sisesseadega ja ehitustega riigi omaks. Seatawata taju eest on riigil õigus wabasadamat omandada ka enne seda tähtaega.

Ettemõtte elluwõimijeks kawatseb börsekomitee aktiaseltsi asutada, milleks osawõtma ka wäljamaa kapitaaali loodetakse.

Aktiaselts peab 8 päewa jooksul, asutamispäewast arwates, wabasadamaks määratud maa-ala ülewõtma ja 6 kuu jooksul peale jeda wabasadama awama. Wastasel juhtumisel võib siis lepingu annulleerida. Wabasadama puhtast kasust saab riik poole osa omale.

Wutajad nõuawad omale ja oma ettemõttele järgmisi eesõigusi: Ettemõtte olgu waba igasugustest nii praegu maksuwatest, kui ka tulewikus maksmapandawatest riigi-, kogukonna-, kaubanduse-, tööstuse- ja kapitaaali-maksudest, niisama ka maksudest maa ja liikuma waranduse pealt. Aktiionärid-wäljamaalased olgu wabad igasugusest maksust diwidendi pealt, niisama ka kodudest riigi- ja kogukonna maksudest. Niisama oleks igasugune kirjawahetus ja kõik lepingud, mis wabasadama piirkonnas tehakse, tempelmaksust wabad.

Aktiaseltsi juhtus seisaks koos 9 liikmest, nendeist nimetawad kaubandusministeerium, Liibawi börsekomitee ja Liibawi linna walit-

sus igakuks ühe liitme. Sellekohane leping on 4. II. j. a. Latwia kaubandusministeeriumis arutusel olnud ja üksikute muudatustega waltijusele kinnitamiseks ettepanud.

Peab tähendama, et Latwia I. a. eelarwes

on summuksid ettenähtud, mis oletada lubawad, et seal peale Liibawi ka Windawis ja Riias kawatsetakse wabajadamoid awada.

(The Baltic Review.)

Kaubandusosakond Tartu ülikooli õigusteaduskonna juures.

Peale teiste teadus- ja osakondade töötajate Tartu ülikooli juures 1920 a. sügisest jaadi ka kaubandusosakond. Kohe, alguses, kaubandusosakonda luua ei ole nähtawasti mõnesugustel põhjustel võimaliku wõi tarwiliku leitud olemat. Algus on siiski tehtud ja juba seegi on suur samm ebu poole.

Kaubandusosakonnal on ettenähtud 3-aastane kursus ja ta töötab praegu järgmise õpekawaga.

1. kursus. Poliitiline ökonomia (teoreetiline osa), Eesti ajalugu, kaubandusline maadeteadus, füüsika, keemia, kaubandusline matemaatika, Eesti keel, Inglise ja üks teine wõõras keel.

2. kursus. Ökonomiline poliitika (ehk — poliitilise ökonomia tegelik osa), finans-õigus, riigiõigus, administratiiv õigus, rahwuswahelini õigus, kodanline õigus. Tehnoloogia (üleüldine osa), Inglise ja üks teine wõõras keel.

3. kursus. Statistika, kaubandusõigus, kodanline ja kaubandusline protsess, kaubateadus (tundmine), tegewusõpetus, raamatupidamine, kaubandusline kirjawaheetus, Inglise ja üks teine wõõras keel.

Nimetatud ainetest loetakse praegu: poliitiline ökonomia (teoreetiline osa), loeb finansõiguse professor Dr. E. Berendts; Eesti ajalugu, loewad — ajaloo stipendiaat H. Sepp ja ajaloo eradozent A. Silbnik; füüsika, loeb füüsika prof. I. t. cand. phys. J. Wilip; keemia, loeb keemia professor mag. chem. G. Landesen; kaubandusline matemaatika, loeb cand. math. W. Kupffer; Eesti keel, loeb Eesti keele lektor J. Westi; Inglise keel, loewad Inglise keele lektori I. t. J. Leidig ja Inglise filoloogia professor Dr. phil. G. Mutjchmann; poliitiline ökonomia (tegelik osa), loeb ökonomilise poliitika ja poliitilise ökonomia prof. I. t. professori õigustega J. Filippow; finansõigus, loeb finansõiguse professor Dr. E. Berendts; riigiõigus, loeb riigiõiguse magistr. defcau N. Maim; administratiivne õigus, loeb samuti magistr.

N. Maim; kodanline õigus, loeb õiwiilõiguse ja õiwiil protsessi professor J. Tjutrumow kaubandusõigus, loeb samuti prof. J. Tjutrumow; kodanline ja kaubandusline protsess, loeb jällegi professor J. Tjutrumow.

Ained, mis õpekawas ettenähtud, kuid mis-suguseid praegu siiski weel ei loeta: kaubandusline maadeteadus; tehnoloogia; statistika; kaubateadus; tegewusõpetus; raamatupidamine ja kaubandusline kirjawaheetus.

Ette ei ole nähtud õpekawas üleüldise loenguid mereasjanduse kohta, aine mille tundmaõppimine meie eestlastele, kui mereäärsele rahwale, wäga tähtis. Samuti ei ole õpekawas üleswõtmist leidnud järgmised, dieti suure tähtsusega õpeained: 1) kinnitusaasjandus, 2) ühistegewus, 3) pangaasjandus, börse, ja 4) kaubandusajalugu.

Miks eelpool nimetatud ained õpekawast wälja jäetud, selle kohta on raske wastust saada — õpejõudude puudus ei wõinud siin põhjuselks olla, sest: on ju ometi õpekawas üles wõetud kaubandusline maadeteadus, kaubateadus, tegewusõpetus ja weel teised ained — sealjuures ei loeta neid praegu ka weel mitte, et nad aga õpekawas sees, siis on loota, et neid itlagi lord lugema hakatakse; just niisama oleks wõidud ka talitada puuduwate ainetete õpekawas üleswõtmisega.

Tahaks loota, et ülikooli walitus ja haridusministeerium peaksid tõil tegema, mis wähegi wõimalik, et praegu õpekawast puuduwad ained juba järgmisel semestril õpekawas aset leiaksid.

Wähe on lofuseatud õpekawas ka rõhku pandud raamatupidamise õpetamise peale. See, kui kaubandusosakonna õiõpilasteks astuwad ainult endised kaubandus- ehk kommertsloolid kaswandikud, kui aga ka sellega rehkendatakse, et kaubandusteadusest huvitatud wõiksid olla gümnaasiumide õpetajad, siis tuleb küll küsida, mis loobab ülikooli walitus selle ühe aasta jooksul, kus kaubandusosakonnas raamatupidamist õpetatakse, wiimastele pakkuda.

Kuna esimestele, — kuna nad waremalt kaudis põhjalikult raamatupidamist õppinud, ka ühest aastast jattuks — oleks see aga teistele liig lühikene aeg, et wähegi rahulolewast seda nii mitmekülgist ja kaunis raskest ainet wästmõetawaks teha.

Ka siin on õpetawa rewideerimine tingimata tarwilik. —

Selle wästmõetud järgmised "õigused", kui sun- duslikud õpained: riigioigus, administratiivne õigus ja kodanline protsess.

Wististi oleks küllalt sellest olnud, kui õpetawas oleks seisnud: finansioigus, kodanline õigus, rahwuswaheline õigus ja kaubandus- õigus; mis jaoks aga weel eelwõol nimetatud kaks õigust ja isegi „protsess“ õpetawas aset on leidnud, see jääb arusaamatuks.

Silmaspidades õredust meie haritud kaubandusteadlaste juures, suurt riiklist tähtsust, mis nimetuil meil, kui mereäärises-kaubandus- tööstuslikes riigis olemas on ja peab olema, ning arwesse wõttes ka rõõmustawat suurt huwi, mis praegu märgata on noorsoo seas kaubandusteaduse wästmõ — tuleks kõige lähemas tulewikus kõigil nimetatud puudused kõr- waldada: kaubandusosakonnast loo- bazu kaubandusteaduskond, kus juures õpetawas wähem oleks ju- riidilist ballasti ja rohkem rõhku oleks pandud puht-majandusliste ning kaubandusliste küsimuste käsitamise peale.

Tartus, 8. 3. 21.

Arnold Linq.

T ö ö s t u s .

Euroopa suhkru toodang 1920. — 1921. a.

(Helsingi Eesti Konsulaadi teadaanne).

Buhastatud kristall-suhkru toodang oli Euroopa maal 1920.—1921. a. järgmine:

Belgias	225.000	ton.
Bulgarias	7.500	"
Daanis	122.400	"
Inglismaal	3.500	"
Soomes	600	"
Prantsusmaal	305.000	"
Hollandis	270.000	"
Itaalias	150.000	"
Poolamaal	180.000	"
Rumeenias	15.000	"
Wenemaal ja Ukrainas	50.000	"
Hispanias	190.000	"
Rootsimaal	148.000	"
Helwetias	3.600	"
Tšehho-Slowat	617.000	"
Saksamaal	970.000	"
Ungaris	22.500	"
Austrias	12.000	"

Rokku . . . 3.292.100 ton.

Eesti põlewkiwi Soomes.

(Helsingi Eesti konsulaadi teadaanne).

Soomes on Eesti põlewkiwi tarwitatud põletisainena ja proowitud gaasi ajamisel. Peale selle on teda teaduslikult uuritud.

Nii kõneles 16. märtsil Soome keemia-

feldi koosolekul professor Dr. Gust. Komppa (Soome tehnilise kõrgema kooli professor) oma uurimisest põlewkiwi destilleerimise üle. Kõne- leja oli saanud kolm põlewkiwi proowi, millest kõige halwem (mulla sarnane) andis õlilid 16 protf. kaalust, teine sort andis 26 protf. ja kolmas 20 protf. Wiimane pidi kõige parem olema, kuid teine sort andis parema resultaadi. (Õigu tähendatud, et sõjaajal katseti Rootsis destilleerida niisugust Rootsis leiduma kiwi, kuid see andis ainult 4—5 protf. õlilid, nii on siis Eesti kuterfiit 4—5 korda parem). Gaaside destilleerimine alganud 30—60 kr. soojuses.

Loengul oli 50 fraktsiooni esitatud.

Destilleeritud õli koosseisus on 97 protf. sbe wefiniiku. Järele jäänud murdaine sijal dab rohkesti sütt — 26 protf. Saa- dud õlid ei ole dieti olefiinid, waid diole- fiinid. Madalas soojuses keewad jääwad puh- tats ja läbipaistwaks; kuna kõrgemas soojuses keewad muutuwad ruttu pruuniks ja mustaks ja neid ei wõi ilma uuesti rafineerimata masina õlits tarwitada. Wiscofiteedi poolest wästmõ 215—220 kr. vacuumi aparaadis jaa- dud õli mingijuguse spindelõli ja masinaõli segule.

Kõneleja tähendas, et madalas soojuses keewaid õlilid wõib wäga hästi tarwitada põ- letisainena bensiiini ja bensooli asemel, auto- mobiilis olla see wäga otstarbekohane ja tege- wat starti nobedaks. Bensooli ei olewat aineft leitud, kuid läbirääkimistel oletas kõneleja siiski,

et kõrgemas temperatuuris 300—700 fr. oleks võimalik bensooli seeriaid leida. Veel tähendas kõneleja, et väänlit olla gaasides ja õlides rohkesti.

Soome teemia ringfondadei on igatahes suur huvi Eesti põlevkivi kohta. On loota, et tuleval suvel põlevkivi rohkesti Soome ostetakse.

K a u b a n d u s .

Eesti transiit-kaubandus Venemaaga I veerandaastal 1921.

(Marva kaudu)

Kaub.-Tööst. Min. Statistika Osat. koostööte.

A. Venemaale:

Soola	34 pd.	(0,5 t.)
Muud toiduained	23.547 "	(386,2 "
Seemned	40.049 "	(656,8 "
Nahk ja nahakaup	37.806 "	(620,0 "
Puud	— "	(— "
Puukaup	116 "	(1,9 "
Paber ja trükitööd	28.589 "	(468,9 "
Tekstiil-, riidekaup ja jalandub	172.339 "	(2826,0 "
Teras toorelt	3.793 "	(62,2 "
Teraskaubad ja käsitööriistad	54.697 "	(897,0 "
Muud raud-kaubad	51.228 "	(840,1 "
Tina- ja vaskkaubad	38.825 "	(636,7 "
Põllutöömashinad ja riistad	215.185 "	(3528,0 "
Mitmesugused masinad ja veorriistad	88.946 "	(1458,7 "
Instrumendid, apparaadid ja mõdu-riistad	12.929 "	(212,0 "
Klaas- ja kivi-kaubad (teritamise ja lihvimise kivid)	3.495 "	(57,3 "
Kivijähi	— "	(— "
Mineraalõlid ja rasvad	57.177 "	(937,7 "
Muud õlid, rasvad ja nende saadused	27.722 "	(454,6 "
Gummi kaup	4.786 "	(78,5 "
Keemia ained ja saadused	29.994 "	(491,9 "
Segakaubad	51.497 "	(844,5 "

B. Venemaalt —

transiit kaupa ei ole Eestist läbiläinud.

Eesti sissevedu Inglismaalt

on veebruarikuus tänawu aasta suurem olnud kui Venemaalt ja Balti mere ääres olewatel piiririikidel kokku. Nimelt toodi Eestisse Ing-

liismaalt üle 700 tuhande sterl. naela eest kaupaid. Üleüldine sissevedu Inglismaalt Venemaale ja piiririikidesse oli 1.504.164 naela sterlingit suur. Eesti järele on Poolamaa kõige rohkem kaupaid Inglismaalt toonud. Wene, Läti, Leedu ja Soome sissevedu on koguni väike olnud. „Pwl.“

Lätviija sisse- ja väljavedu jaanuari kuus.

Sissevedu:	Väljavedu:	
tooresaineid	10.859.303 r.	16.222.312 r.
walmis toodanguid	165.720.759 "	5.036.182 "
toiduaineid	126.293.698 "	1.506.960 "
eluloomi	348.550 "	— "

Kokku 303.222.810 r. 22.756.454 r.

Transiitkaupa läts läbi:

tooresaineid	672 pd.
wabrikatiffi	9.152 "
toiduaineid	14.750 "

Kokku 24.574 pd.

„Latw. Sargš.“

Tänawuaastased tollimatšud sisseweetawatele kaupadele Soomes.

(Helsingi Eesti konjuli teadaanne).

Braegu matšew tollitariif Soomes on wäljaantud 26. märtsil 1919. Järgmisel aastal 10. märtsil kinnitati seadus, mille järele eelmise aasta, 1919. tollitariifi kõrgendati 200 prots. Walitusel jäeti õigus mõne kauba pealt eelmist tariifi käesolewal aastal veelgi matšimum 10 korda kõrgendada. Toome allpool nende kaupade nimetirja:

Austrid, karpelajad (mitte-õhufindlates nõudes), apelsiinid ja pomerantsid, kuivatatud lilled, fimbulad, karpelajad, kaawiar, lihahajwt (õhufindlates nõudes), jalutuskepud, waibad, mängu kaardid, linnusuled (ehteasjad), korwid (kallihinnalised), elawandiluust tööd, korallid, helmed, kullast ja platinast taskukellad ja kapslid, portselanist asjad, wahalilled, lõhnaõlid, puudrid ja ilustamise kaubad.

Paljudele kaupadele on tollitariifi 6—8 forda suurendatud. Võrdlemiseks toome mõne kauba tollihinnad käesoleval ja möödaläinud aastal (möödaläinud aasta-hind klambrites):

Seeringad: 70 (—30) kiloarammist, loomaliha ja loomaliha jämsaldavad ained, mida ei või lugeda konservideks 15:— (3:—), tsitronid 3:— (—60), apelsinid ja pomerantsid 9:— (—90), viinamarjad ja ananasiid 15:— (2:10), meloonid, tomaadid ja spargel 12:— (2:40), juust 20:— (2:40), kakaoad ja koored 52: (15:—), pipar 12:— (1:50), lihakonservid 18:— (3:—), anjovis 18:— (3:—) karpelajad ja vähjad konserveeritud 45: (4:50), aiavili ja konservid 75:— (3:60), juustu konservid 48:— (6:—) toores tubak 180:— (24:—), figarid ja paberofid 240:— (60:—), tetramata siid 60:— (15:—), siidivill 120:— (24:—), samet 80: (15:—),

täisjüdi kangad 360:— (120:—), pooljüdid kangad 240:— (60:—), jalutuskepib 90:— (9:—), linnu juled (toredusajad) 900:— (300:—), pildialbumid 50:— (10:50), mängukaardid 150:— (15:—), täis ja poolsiidised saapapealsed 300:— (45:—), muud käänatud saapapealsed: 120:— (30:—), lannaha saapapealsed 96:— (24:—), nahkkindad 200:— (30:—), kullast tööd 1500:— (300:—), hõbedast tööd 450:— (90:—), platinast tööd 1500:— (300:—), lasteriistad 45:— (7:50) kilogrammilt, pianinod ja pianod 2400: (600:—) tüff, tiivklamer (flüügel) 4500:— (900:—) tüff, fonograafid ja gramofonid 180:— (30:—) kg., kullast ja platinast kapslitega ja taskufellad 300: (30:—), tüff, muud kellad, peale teina- ja taskufellade) 54:— (9:—) tüff ja seep 36:— (4:50) kg.
Eta.

R a h a n d u s.

Sunduslik määrus välisvaluuta liikumise kohta.

Wabariigi walitsuse määrusega 28. webruarist j. a. välisvaluuta liikumise kohta (Riigi Teataja nr. 17, 1921) on terve rida kitsendavaid määrusi välisvaluuta ostu-müügi ja tarvitamise kohta ära kaotatud, mis peaaegjalikult 1919 a. jooksul sõja- ja erakorraliste majandusliste olude tõttu maksma olid pandud.

Kõige pealt on ära kaotatud välisvaluuta ostu-müügi kitsendused rahaasutuste kaudu. Teatavasti oli rahaasutustele ilma sellekohaste igakordsete Rahaministeeriumi lubadeta teostatud välisvaluutat müüa ja transporeerida („Riigi Teataja“ 1919 nr. 61/62, nr. 65, nr. 110/111).

Uue välisvaluuta liikumise määruse järel on välisvaluuta ost ja müük rahaasutuste kaudu, sellele välisvaluuta operatsioonid seaduse eht nende põhikirjade järel lubatud, niisama ka rahabörstel maakleri kaudu — iga ühele ilma kitsendusteta lubatud.

Minule kitsendus, mis välisvaluuta ostu ja müügi asjus veel maksma jääb, on — välisvaluuta ostu-müügi teel era-teel, väljaspool rahaasutusi ja rahabörset.

Selle määruse vastu esijad võetakse kohulikule vastutusele rahukohtu nuhtluse-seaduse § 29 järele.

Edasi, on ära kaotatud määrused ekspordist saadud välisvaluuta kontrolli kohta. Nimelt oli wabariigi walitsuse otsusega 15. aug. 1919 (Riigi Teataja nr. 64, 1919 a. — Ajutised määrused väliskauplemise kohta pp. 8, 9 ja 10) ekspordist saadud välisvaluuta tarvitamine selles mõttes walitsuse kontrolli alla võetud, et iga ekspordör kohustatud oli oma välisvaluutat ühe kuu jooksul, sissefasseerimise päewast arwates, impordiks äratarvitoma, eht Eesti Pangale seda päewakurssi järelle ära müüma.

Sellele määrusele täienduseks järgnes wabariigi walitsuse otsus 27. aprillist 1920 a. (Riigi Teataja nr. 65/66, 1920 — täiendavad määrused väliskauplemise kohta), mille põhjal iga ekspordör kohustatud oli 25% ekspordist saadud välisvaluutast päewakurssiga Riigikassale ära müüma.

Kuna siin ametliku Eesti Panga ja eraturu tuntawa kursiwahet tõttu maskeeritud wäljameo-maksuga tegemist oli, siis oli walitsus sunnitud kontrolli ekspordöri väliskaupanduse operatsioonide kohta puht-jiskaalsetes huwides weelgi kõwendama. Ekspordörist nõuti panga garantiid, et 25% ekspordist saadud välisvaluutast määratud tähtajaks Riigikassale äraantakse; Rahaministeeriumile antud teadete ja aruandete tõenduseks lõpulikult fiksitud välisvaluuta summade kohta oli ekspordör kohustatud välisvaluuta kontrollile

originaal-arweid ja kauba-dokumentifid ettenäitama jne.

Wäliswaluuta börse ja eraturu kurfi wahenemifega läinud aasta lõpul kaotas sarnane wäljameomatsi wõtmise wiis oma mõtte. Wabariigi walitfufe otsufega 19. nowembrist 1920. a. (Riigi Teataja nr. 203/4 1920) kaotati ära 25% ekspordifst jaadud wäliswaluuta sunduslik müük Riigifassjale, mille asemele otjekohene wäljameomaks astus.

3äi lahtifeks küsimus, mille kohta walitfufe ringfondades arwamifed pikemat aega lahtu läfifid: kas jätta ekspordifst jaadud wäliswaluuta tarwitamine endifelt walitfufe kontrolli alla ja ekspordifstifid kohustada jeda 'eatawata aja jooksul kas ife impordifst äratarwitama, wõi börfel ära müüma, ehk ekspordifst jaadud wäliswaluuta tarwitamine täiesti wabaks jätta.

Uue wäliswaluuta liikumise määrufe põhjal ülemaInimetatud kahe määrufe ärafaotamifega (Mütifed määrufed wäliskauplemise kohta pp. 8, 9 ja 10, Riigi Teataja nr. 64, 1919 a., ja täiendawad määrufed wäliskauplemise kohta, „Riigi Teataja“ nr. 65/66, 1920) on ekspordifst jaadud wäliswaluuta tarwitamine igasugusest walitfufe kontrollifst waba ja täiesti ekspordifstifid fäjutada.

Rahkma jääb endiste waluutamääruste põhjal weel eudifelt Wene paberraha fiksifeweo keeld (Riigi Teataja nr. 7, 1919), niifama ka kallismetallide ja igasuguse waluutas rahamärkide wäljameo keeld (Riigi Teataja nr. 10, 1919 a.).

Witmate määrufe järele wõib iga reifija ainult piiratud arwul kallismetallideft ehke- ja tarbe-asju kaasa wõtta; rahamärkifid igasuguse waluutas wõib igal reifijal kaasa olla kuni 10.000 Eesti marga wäartuseni, kus juures wäliswaluuta ümberarwamifel alufeks wõdetakse kurfid, mis Rahaminifteeriumi poolt kindlaks määratud (Riigi Teataja nr. 93/94, 1920. a.). J. W.

Wene pankade jaoskondade likwideerimine Eestis.

Krediidi feadufe § 129 põhjal on Rahaminifteerium kõitide Eestis asuwate Wene pankade jaoskonnad, kelle peawalitfufed nõukogude Wenemaa wõimude poolt dekreediga 14. detf. 1917. a. naffionalifeeritud, likwideerimise alla määranud.

Efimefena kuulutati likwideerimise alla How-Doni Kommerzpanga Tallinna jaoskond (Riigi Teataja nr. 59/60, 1920), mille likwi-

deerimise bilans juba läinud aasta lõpul meie Moskwa efitufe laudu nõukogude Wenemaa walitfufele Rahulepingu artikkel XII p. 3. märkufe põhjal deffitfidi summa wäljandumifets ette pandud.

Siljem järgnes sellele ka teiste Wene pankade jaoskondade likwideerimise wälja kuulutamine (Riigi Teataja nr. 1921), ja nimelt: Moskwa Tööstufe Panga Tartu, Pärnu ja Narwa jaoskonnad ja Ühendatud (Union) Panga Tallinna jaoskond. Seega on likwideerimise all üleüldife 5 endiste Wene pankade jaoskonda.

Ühendatud (Union) Panga Tallinna jaoskonna efitajate sellekohase palne ja kaebtufe peale on Riigikohus efiialgfelt selle panga likwideerimise feikma pannud; asja fiulife läbiwaaatamise järele Riigikohus läheb nimetatud panga Tallinna jaoskond arwatawasti uuefti likwideerimise alla.

Likwideeritawate pankade peawalitfufte järele on likwideerimise kommisjonifid kolm:

- 1) How-Doni Kommerz Panga Likwideerimise Kommisjon.
- 2) Moskwa Tööstufe Panga likwideerimise kommisjon.
- 3) Ühendatud (Union) Panga likwideerimise kommisjon.

Likwideerimise kommisjonid asuwad Rahaminifteeriumi juures; nende liigeteks on Rahaminifteeriumi efitajad: R. Paabo, A. Tombach ja J. Wabel. J. W.

Wäliswaluuta ostu- ja faatelubade wäljaandmise äralõpetamine.

Wabariigi walitfufe määrufe põhjal 28. weebr. f. a. on wäliswaluuta oft ja müük rahaafutuste ja börse laudu, niifama ka wäliswaluuta summade transfereerimine pankade laudu iga ühele ilma fufendufeta lubatud. Rahaminifstri korraldufel on seniste wäliswaluuta määrufe põhjal tarwitifkude wäliswaluuta ostu- ja faatelubade wäljaandmine Rahaminifteeriumi poolt äralõpetatud, 12. märts. f. a. arwates. J. W.

Rahaafutuste ankeet.

Läinud aasta eeskujul paneb Rahaminifteerium toime üleüldife ankeedi rahaafutuste arwete feifu kohta 1. jaanuaril 1921. a. Ankeedi lehtedel nõutakse muu feas teateid ka rahaafutuste poolst jaadud ja makstud protjentide kõrgufe kohta wiimase 7 aasta jooksul.

Rokkufwõtted ankeedi tagajärgede kohta awaldatakse arwatawasti 1. maifil f. a. J. W.

K r o o n i k a.

Üleriiklise näituse kawa 1921. a.

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts tahab kaubandus-Tööstusministeeriumiga ühisel korraldusel Tallinnas üleriiklist tööstuse ja põllutöö näitust toime panna, mis 10 päewa kestab. Näitus saaks avatud 10. septembril kell 12 päeval ja lõpetas 19 septembril kell 12 päeval.

Näitusel oleksid järgmised osakonnad: I. Tööstus, mille alla käivad 28 mitmesugust osakonda; II. Põllumajandus, mis jaguneb seitsemesse grupeesse: 1. põlluasjandus, 2. aianus, 3. mesindus, 4. kalandus, 5. metsaasjandus, 6. põllutöö ja karjakasvatuse saadused, 7. loomakasvatuse; III. Haridus; IV. Statistika; V. Terwishoid ja sport. Ühtekokku on näitusel 45 mitmesugust osakonda.

Näituse toimepanemine ja lähem korraldus seisaks Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsi eestseisuse ja näituse toimkonna käes. Näitusetoimkonna tööstest võtaksid osa walituse, omawalituse, tööstuse, kaubandusliste ja seltskondliste asutuste esitajad. Toimkonna juhataja walitaks E. C. Põllumeeste Seltsi poolt.

Wõistlusele jagatakse paremate wäljapanekute eest auhindadeks sularaha, aurahasi, diplome ja asju, mida määratakse E. C. Põllumeeste Seltsi, teiste asutuste ja isikute poolt. Kaubandus-Tööstus ja Põllutöö-Ministeerium määravad omalt poolt auhindu, mida nende poolt wäljatöötatud juhtnõude järele wälja jagatakse.

Näitus pannakse toime E. C. Põllumeeste Seltsi näituselplatstil.

Praegused näitusehooned, 300 ruutjülda pörandapinna suuruses, ei mahuta laugelsti kõiki wäljapanekuid ära, nagu seda 1920 a. näitus äranäitas. Wiimasel aastal on igasugused tegewusharud palju suurenenud ja on wäljapanekuid palju rohkemal arwul loota, mispärast Tallinna Eesti Põllumeeste Selts palub, et Kaubandus-Tööstusministeeriumi korraldusel 300 ruutjülda pörandapinna suuruses uusi näitusehooneid ja põllutööministeeriumi poolt näituselplatstile eeskujuline Eesti talu saaks ehitatud.

Näituse eelarwe wäljaminekute hulka on wõetud: auhindadeks sularaha 300.000 marka; aurahade walmistuseks — 250.000; näituse reklaame — 190.000; näituselplatsti tasandamine — 425.000; wanade hoonete paranda-

mine ja wärmimine — 215.000; kõiki teisi mitmesuguseid wäljaminekuid ühtekokku 1.875.000; ühes Kaubandus-Tööstusministeeriumi poolt ehitatawate hoonete ehitamise kulubega, milleks 2.300.000 marka krediiti palutakse, on näituse wäljaminekute arwe 5.555.000 mkr. juur. Sisjetulekuid loodetakse saada 85.000 markulise pääsetähga näitust waatajailt 1.700.000 marka; teisi sissetulekuid 415.000 marka; ühtekokku on sissetulekuid 2.115.000 marka, nii et eelarwe 3.440.000 margalise puudujäägiga lõpeb, mis laetud peats saama toetusrahadest ja hoonete edaspidise tarwitamise tuludest.

Uusi näituselawiljone isikute wäljapanekute ja asutuste poolt lastakse ehitada ainult kindlate plaanide järele. On tarta ainult, et ruumist puudus täite tuleb, sest paljud tööstuse ja äri-ringkonnad on juba oma awiljondide ehitamiseks soowi awaldanud.

A. L.

Rahaministri ja Kaubandus-Tööstusministri funduslik määrus kultuurwäärtusliste asjade wäljaweo kohta.

Kunstiteoste, teadusliste kogude ja muude wäärt- ja kultuurwäärtusliste asjade wäljaweo palwetega, millele wäljawiidawate asjade nimelise kahes eksemplaaris juurde lisatakse tuleb pöörata Rahaministeeriumi poole, kus asjad ära hinnatakse ja omanitule sellekohane tunnistus tolliasutustele ettenäitamiseks wäljantakse.

Wäljaweo-maksu wõetakse hinnatud wäärtusest:

- a) kalliskiwide pealt 3%,
- b) kallismetallist asjade pealt, mis mitte kultuurwäärtusliste asjade hulka ei kuulu, 5%,
- d) kultuurwäärtusliste asjade pealt 5%.

Asjade hindamist toimetab komisjon, kuhu kuuluvad esitajad Rahaministeeriumist, Kaubandus-Tööstusministeeriumist, Haridusministeeriumist ja Riigikontrollist. Komisjon asub Rahaministeeriumi juures.

Seni anti wäljawiimiseks lubasid: kallismetallist wäärtasjade peale Rahaministeeriumi poolt, kunstiteoste ja teadusliste kogude peale — Haridusministeeriumi poolt, muude wäärt-

asjade ja majakraami peale — Raubandus-
tööstusministeeriumist. Käesoleva määrusega
on kõlvide ülemalnimetatud asjade väljaveo-
lubade väljaandmine Rahaministeeriumis
loondatud. J. W.

Baltiski wabasadamaoks kuuluta- tud. Tallinnasse wabasadama lähem- mas tulewikus.

Riigi majandusnõutoogus e fines 11. skp.
alamkomisjon Baltiski ja Tallinna wabasada-
maks kuulutamise ettepaneluga. Otsustati ot-
sekohe wabasadamaoks kuulutada Baltiekit, waa-
tamata selle peale, et seal ehituse- ja korda-
seadmistööd lõpule jõudnud ei ole. Ka Tal-
linnas otsustati wabasadamat awada, kuid
enne peab alamkomisjon kindla ettepaneku
tegema wabasadama ajukoha suhtes.

„Pml.“

Petrograd-Niia Kommerz-Banga jaos- fondade tegewuse lõpetamise tähtaega kuni 1. maini s. a. pikendatud.

Petrograd-Niia Kommerz-Banga Tallinna
ja Pärnu jaosfondade sellekohase palwe peale
on nende pankade tegewuse lõpetamise tähtaega

Eestis rahaminister kuni 1. maini s. a. piken-
danud.

Teatavasti ei ole wabariigi walitsus seni
naaberriikidega panga jaosfondade awamise
asjus kummugi lepinguosalise territooriumil
mingisuguseid lepinguid teinud.

Wõib arvata, et enne sellekohaste lepin-
gute tegemist ühelegi väljamaa rahaasutusele
Eestis tegewuse awamiseks luba ei anta.

Ülemalnimetatud pankade peawalitsus asub
Niias. J. W.

EELTEADE:

„Eesti Majandus“ nr. 4
ilmub mai kuu algul.
Sisu: PARALLEL-WA-
LUUTA KÜSIMUS —
prof. A. Sack j. m.

Esimesel weerandaastal 1921 Tallinna sadamasse sissetulnud laewade arw ja tonnash (mahutus).

(Raubandus-Tööstusministeeriumi statistika osakonna kokkuvõtte järele).

Rahvusline lipp	Jaanuar		Weebruar		Märts		K o f f u	
	Arw	Netto-t.	Arw	Netto-t.	Arw	Netto-t.	Arw	Netto-tonni
Inglise . . .	2	1868	1	994	2	1643	5 (—)	4505 (—)
Ameerika . . .	2	3846	1	2174	3	6609	6 (—)	12629 (—)
Saksa . . .	18	9421	13	5308	26	14482	57 (10)	29211 (8099,98)
Prantsuse . . .	1	1190	—	—	—	—	1 (—)	1190 (—)
Rootsi . . .	2	1494	3	1648	9	5529	15 (7)	8671 (1205,31)
Soome . . .	13	4001	4	1169	6	2234	23 (6)	7404 (2307,55)
Daani . . .	6	2891	4	2028	4	1533	14 (3)	6452 (377,83)
Norra . . .	1	570	2	1145	1	671	4 (1)	2386 (757)
Hollandi . . .	2	692	—	—	5	1332	7 (2)	2024 (320)
Wene . . .	—	—	1	154	—	—	1 (—)	154 (—)
Eesti . . .	29	1390	4	2097	16	4473	49 (20)	7960 (2321,53)
Ääti . . .	—	—	—	—	—	—	— (7)	— (195,64)
	76	27363	33	16717	72	38506	181 (56)	82586 (15584,90)

1920. a. waistawad arwud on klambrites ära tähendatud.

Turuhinnad Eesti linnades

1. jaanuarist — 19. märtsini 1921. aastal. (Siind markades).

Toiduainete nimetus	8. jaan.	15. jaan.	22. jaan.	29. jaan.	5. veabr.	12. veebr.	19. veebr.	26. veebr.	5. märtsil	12. märtsil	19. märtsil
Tallinnas											
Leib	13-14	13-14	12-14	12-14	12-14	12-14	12-14	12-13	10-13	10-12	
Ruffi jahu	16-18	15-17	14-16	14-16	14-16	14-16	14-16	13-15	13-15	13-15	14-16
Sai	40-45	38-40	40-45	36-42	35-40	42-45	36-42	35-40	28-35	30-35	24-25
Nisu jahu	26-28	26-28	26-28	26-28	26-28	26-28	24-26	24-26	24-26	24-26	24-26
" " " "	22	22	22	22	30-35	18-22	18-22	18-22	18-22	18-22	18-22
" " " "	30-35	30-35	30-35	30-35	28-30	30-35	28-35	28-30	28-32	28-32	28-32
Ruffi püül	30	30	30	30	18-22	28-30	28-30	26-28	26-28	26-28	26-28
" " " "	20-22	20-22	18-20	18-20	18-20	18-20	16-18	16-18	15	15	15
Erned	18-20	18-20	18-20	18-20	18-20	18-20	18-20	18-20	18-20	18-20	18-20
Dad	16-18	16-18	16-18	16-18	16-18	16-18	16-18	16-18	16-18	16-18	16-18
Rõõsa koore wõi	70-75	70-80	70-80	70-80	70-80	70-80	70-80	70-75	70-75	65-75	60-75
Hopu " "	60-65	65-70	50-60	55-65	60-70	65-70	65-70	58-65	58-65	60-65	55-60
" " " "	22-23	22-23	22-23	22-23	20-25	20-23	20-23	18-20	18-20	19-20	18-19
Munad	24-25	18-22	16-18	16-18	18-20	20-21	20-21	18-22	17-18	18-20	18-20
Sea liha (terwe sea w.)	27-29	24-28	20-25	23-28	27-29	26-28	26-28	26-28	26-28	30-35	30-35
" " " "	32-40	32-42	35-42	36-42	30-40	32-40	32-40	32-40	32-40	35-42	35-50
" " " "	16-22	16-24	17-23	17-23	16-22	16-25	18-25	18-25	26-27	23-28	20-28
Wajika liha			16-18	16-20	16-20	15-22	17-22	16-22	16-20	15-22	15-22
Sudakad	24-25	22-25	20-22	20-22	20-22	23-30	23-30	23-30	18-20	18-21	28-32
Räimed	11-12	8-9	11-12	11-12	15-16	16-17	16-17	16-17	18	12-14	15-16
Kilud	8	8	9-10	9-10	12-15	14-15	14-15	14-15	14-15	10-12	10-12
Soolatud siid	35	32-35	32-35	32-35	35-40	35-40	35-40	35-40	35-40	35-40	35-40
Kartulid tsetw.	80-85	70-75	75-80	75-80	75-85	70-80	70-80	80-85	85-90	80-85	80-85
Tartus											
Leib		12-13				12-13				10	
Ruffi jahu		12-12,75				12-12,25				9,25-10,5	
Ruffi püül		18,75-20				17,5-18,75				13,75-15	
Nisu " "		25-27,5				20-22,5				20-22,5	
" " " "		12,5				12				11,25	
" " " "		12,5				12				11	
Dad ja erned		12				12				10	
Wõi		53-63				45-58				50-65	
" " " "		12				12				14	
Munad		14-16				15-17				15-16	
Sea liha (terwe sea w.)		16-25				18-24				17-25	
" " " "		19-30				18-28				20-45	
" " " "		16-20				16-20				17-20	
Wajika liha		15-20				15-18				14-18	
Sudakad		20-24				20-23				20-22	
Patifikad		8-12				12-15				12-15	
Kartulid pb.		75-80				70-80				60-75	
Wiljandis											
Leib		12				12				10	
Ruffi jahu		12-14				12-14				10-12	
" " " "		12				12				10	
" " " "		11				11				10	
Erned		10-11				10-11				8-9	
Wõi		50-60				48-60				45-60	
" " " "		13				13				12	
Munad		12-15				12-15				12-15	
Sea liha		22-26				22-24				20-24	
" " " "		15-20				15-20				18-22	
Wajika liha		14-16				14-16				12-14	
Kartulid pb.		65-70				65-70				60-70	

*) Tartus ja Wiljandis on wõetud keskmine taru hind tuus.

Kodumaa ärid ja ettevõtted.

Eesti Kaubandus-Tööstuse aktsiaseltsid ja osahihisused.

(Registreerimise järjekorras Kaub. ja Tööst. min.)
(Särg.)

29. **Eesti Mehaanilise puutööstuse a./s. A. M. Luther**, Tallinnas. Puutööstuse edendamiseks, metsade ostmiseks ja eksploateerimiseks, metsafaabuste ümbertöötamiseks ja kauplemiseks Eestis ja väljamaal oma ja komisjoni arvel. Asutajad: Martin Luther, Konstantin Tõnisson, Franz Staszewicz, Christian Luther ja Julius Lamberg. Põhikapital 3.000.000 mrl., mis jaguneb 3000 aktsiats 1000 marka.

30. **Metsatööstuse osahihisus „Malewa“**, Metsade eksploateerimiseks ja metsafaabuste ümbertöötamiseks ning kaubanduse edendamiseks siise- ja väljamaal. Asutajad: Paul Lill, Eduard Billmann, Johannes Koska, Tõnis Jakobson, Woldemar Riiberg, Zuhar Erif ja Süri Mois. Põhikapital 2.000.000 mrl., mis jaguneb 4000 osaks 500 mrl. Osahihisuse liigeteks võivad olla ainult isikud, kes Eesti vababussidjast sõjaväelastena on osa võtnud. Osatäheb on nimelised.

31. **Wiljandi Kartuli ümbertöötuse Osahihisus**, Wiljandis. Tööstuse ja kaubanduse edendamiseks, iseäranis aga kartulitööstuse töstmiseks, kartuli ostmiseks, harimiseks, mehaaniliseks ja keemiliseks kartuli ümbertöötamiseks igasugusteks toiduatmeteks ja nende ja teiste sellesse tööstusse kuuluvate produktidega kauplemiseks siise- kui ka väljamaal. Põhikapital 200.000 mrl., mis jaguneb 40 osatäheks, igaüks 5000 mrl.

32. **Kirjastuse-ühisus „Koit“**, Tallinnas. Asutatud selleks, et kõiksugu trükitööd, pilte ja joonistusi osta ja müüa, trükitöödajad, tsinograafia- ja päevapildi-töötajad ja teisi sarnaseid ettevõtteid avada ja pidada, nõndasamuti raamatupoodid ja ladusid ja muud sarnaseid asutusi trüki- ja kunsttööde müümiseks ja hoidmiseks. Asutajad: S. Raamor, K. Maurik, A. Jürmann, A. Kupits ja Jaan Hünerfon. Talituskapitali summa on püramata. Ariosa on 1000 mrl. Tegemuse algamiseks peab vähemalt 25.000 mrl. talituskapitali olema.

33. **„Eesti Puupapitööstuse a./s.“**, Tallinnas. Krahviproua Elise Kelleri ldeft Rakvere maafonnas, Benewere puupapivabrikü omandamiseks, eaditöötamiseks ja selle tegemuse laiendamiseks, kui ka teiste sellekohaste ettevõtte omandamiseks ja käimapanemiseks, nende faabuste ärafasutamiseks, ümber töötamiseks ja nendega kauplemiseks nihaasti siise- kui ka väljamaal. Asutajad: Infsener Ernst Seyrang, Klaus Scheel, Herbert Rosenthal, Herman Kramer ja Zuhar Stranberg. Põhikapital 3.000.000 mrl., mis jaguneb 3000 aktsiats, igaüks 1000 mrl.

34. **Eesti aurutatelde ja muude hädaohtlike fiskeadete järelwalwe feltis**, Tallinnas. Seltsi eesmärgiks on teostada masinate ja aparateid, mis töötades hädaohtlikuks võivad saada, järelwalwet, kuid mitte vähemal määdul, kui seadufes ja walitfufe määrustes ette nähtud. Asutajad: Roman Jürgens, Karl Starl, Arkadi Szwales, Franz Staszewicz ja Hellmuth Lemm.

35. **Balti Päästefelts**, Tallinnas. Merepõhja wajunud laewade ja laewalaabungite weeft ülestõstmise, randa jooksuud ja hädaufe sattunud laewade

ja teiste mereweo-abindude päästmine, mereweo-abindude bufkeerimine, jdepõhjade, sõja- ja kaubafadamate puhastamine ja süwendamine. Selts on 1888 a. asutatud „WeneBalti Päästefeltsi“ nime all. Põhikapital 1.000.000 mrl., mis 250 margalistest aktsiatest koos seisab. Praegune põhikapital 5.000.000 mrl.

36. **A./s. „Paala“**, Põhifamaal. Tööstuse töstmiseks, muu seas metfa, willa, naha, aia- ja põllu-faabuste ümbertöötamiseks, kaubanduse edendamiseks siise- ja väljamaal, oma ja komisjoni arvel, iseäranis aga Põhifamaa (Paala) jõe weefdu tööstusotstarweteks ärafasutamiseks. Asutajad on: E. Leihberg, P. Jürmann, J. Wajar, L. Michelson ja S. Lebedorf. Põhikapital 250.000 marka, mis jaguneb 500 aktsiats, 1000 mrl. Aktsiad on kõik nimelised.

37. **Kaubanduse ja Tööstuse osahihisus „Kalew“**, Pärnus. Kodumaa kaubanduse ja tööstuse edendamiseks, iseäranis aga igasugu siise- ja välis-kaubandusliikude ülesannete täitmiseks, kui ka transiit-kaubaweo korraldamiseks ja tooresainete ning poolwaluis kauba ümbertöötamiseks välis-kaubaks. Asutajad: Andres Parts, Peeter Parts, Georg Belle, Aleksander Adamsen ja Oskar Kirshfeld. Põhikapital 2.000.000 mrl., jaguneb 400 osaks, igaüks 5000 mrl.

38. **A./s. „Transatlantik“**, Tallinnas. (Inglis keelse nimega The Transatlantic Exchange). Peasihis on kaupade ja tooresainete mahetamine ja nendega kauplemine Põhja-Ameerika Ühisriikide ja Balti mere rannamaade, iseäranis Eesti wabariigi ja fa Venemaa wahel. Asutajad on: Philip Bohner, Henry C. Reissar, Friedrich Mel, Hans Leesment, Ernst Jürmann, Aleksander Luther ja Eduard Aunin. Põhikapital 10.000.000 mrl., mis 10.000 aktsiats, 1000 mrl., nendest 5000 nimelisi ja 5000 nimeta.

39. **Puutööstuse a./s. „Narowa“**, endine **A. P. Kotschneff**, Tallinnas. Siise- ja väljaweo kaubanduse edendamiseks, iseäranis aga metsafaabuste ümbertöötamiseks ja nendega kauplemiseks Eestis ja väljamaal, oma ja komisjoni arvel. Asutajad: Aleksander Kotschneff, Theodor Graf, Robert Säroeter, Roman Jürgens, Roman Birkenberg. Põhikapital 4.000.000 mrl., mis jaguneb 4000 aktsiats, igaüks 1000 mrl.

40. **A./s. masinaehitustehas „Franz Krull“**, Tallinnas. Asutatud Franz ja Gerhard Franz'i poegade Krull'i päcalt olewa masinaehituse, raua ja wajfkatelde ning walamisefehase omandamiseks, pidamiseks ja selle tegemuse süwendamiseks. Asutajad: Franz ja Gerhard Franz'i pojad Krull ning Edgar Ludwig'i poeg Hoppener. Põhikapital 5.000.000 mrl., jaotatud 50.000 aktsiats 100 mrl.

41. **A./s. „Tegur“**, Tartus. Põllutõõriistade, töö-abindude ja tarbeasjade walmistamiseks, muretsemiseks ja laialilaotamiseks kodu- ja väljamaal. Asutajad: Ed. Sält, A. Kuuben, A. Otsjon, Christian Kuusik ja Hans Dram. Põhikapital 5.000.000 mrl., mis jaguneb 10.000 aktsiats, 1000 mrl. Aktsiad on kõik nimelised.

42. **A./s. „Kallju“**, Tartus. Igasuguste kodu- ja väljamaa faabustega kauplemiseks Eestis ja väljamaal oma ja komisjoni arvel. Asutaja on Tartu koloniaal-kaupadega kauplajate ühifus. Põhikapital 500.000 mrl., mis jaguneb 1000 aktsiats, igaüks 500 mrl.

43. **Osahihisus „Awa“**, Tallinnas. Marja, aia- ja puuwilja ümbertöötamiseks ja sellesse tööstusharusse kuuluvate produktidega kauplemiseks siise- ja väljamaal. Asutajad: Jakob Järm, Alfred Rirk ja

Hans Nirk. Põhikapital 500.000 mrf., seisab koos 100 osatäheft, igaüks 5000 mrf.

44. A./f. „**Massoproduct**“, Tallinnas. Asutatud Jaan Dibre, Arnold Kapfi ja Arnold Geriku päralt Tallinnas oleva elektriarmatuuri ja metallitööstuse ning mehaanilise puutööstuse tegewuse jätkamiseks, kui ta nimetatud kaupadega, nii oma kui ka teiste wabrikute saadustega kauplemiseks sise- ja väljamaal. Põhikapital 500.000 mrf. (asutamisel 500.000 rubla), jaotatud 2000 aktsiaks, igaüks 250 mrf., Praegune põhikapital 1.500.000 mrf.

45. Kirjutuspaberi wabrik „**Kohila**“, a./f. 1899 a. asutatud „Vuomasäji ja papitehase „Kohila“ aktsionäride selts“, mis 1907 a. ümber nimetatud „Kirjutuspaberi wabrik „Kohila“ aktsionäride selts“, jätkas oma tegewust, seltsi päralt oleva paberiwabrik „Kohila“ tegewuse arendamiseks ja jätkamiseks, mille asukoht on Kohila mõisas, Harjumaal. Seltsi asutamisel olid selle asutajaks: Karl von Lüber, krahw Emil Sgelsström ja parun Karlotto Etacelberg. Praegusele põhikirjale allakirjutatud: A. Rosen, G. Sommer, N. Riesenampf, B. Scheel ja E. Sohrleder. Põhikapital 1.500.000 rubla, mis, aluseks mõttes 1 rbl. = 1 mrf., teeb välja Eesti rahas 1 500.000 mrf. Sga aktsia nominaal-hind 125 marka.

46. Kaubandus-ühisus „**Abi**“, Tallinnas. Majapidamise- ja põllutööstarbeainetega kauplemine on gros ja en detail; toodumaa saaduste ümbertöötamine, majapidamiste tarvituste valmistamine; komisjon ja agentuur. Asutajateks on kaubatarw. ühises „Abi“

peatoosoleku poolt wolitatud liikmed, juhatus ja komisjoni komisjon. Etgeteks on kõik nimetud kaubat. ühises liikmed, kes oma osad tähtajaks suurendanud otd. Põhikapital seisab koos osadest, mille suurus 100 mrf. Ühel osanikul wõib mitu osa olla.

47. A./f. **Narwa „Import“**, Narwas. Kaupade, toores- ja pooltooresainete sisse- ja väljaveoks, nendega kauplemiseks ja nende ümbertöötamiseks Eesti ja väljamaal, oma ja komisjoni arvel. Seltsi asutaja on Narwa Eesti kauplete ühises, kelle aktiwa ja passiwa a./f. üle wõtab. Põhikapital 750.000 mrf., mis jaguneb 1500 aktsiaks, igaüks 500 mrf.

48. **Suure-Jaani toore-lina tööstuse osahisus**, Suure-Jaani kihelkonnas, Lahmuse mõisas. Tööstuse- ja kaubanduse edendamiseks, isearanis aga linatööstuse tõstmiseks, toore lina ostmiseks, harimiseks, mehaaniliseks ja keemiliseks ümbertöötamiseks. Põhikapital 1.000.000 mrf., seisab koos 200 osatäheft, igaüks 5000 mrf. Osatäheb on kõik nimelised.

49. **Suure-Jaani willatööstuse ühises**, Suure-Jaani alewis, Wiljandimaal. Ühises otsetohene otstarb on willa ümbertöötamine. Peale selle jahu, puu, naha ja riidewärwitööstuse ja elektrijõu kasutamine. Põhikapital 500.000 mrf., osatähtede arv 50, à 10.000 mrf. Asutajad: J. Rõmmik, J. Grünbaum ja J. Nurf.

(Järgneb).

Wäljaandja Majanduspoliitiline Selts.

Wastutaw toimetaja: cand. Leo Sepp.

„Eestimaa“ nahawabrik

TALLINNAS, Baltiski maantee ja Wittenhofi tän. nurgal nr. 49.

Ladu: Suurel Karja tän. nr. 15.

ASUTATUD 1918. a.

KÖNETRAAT Nr. 3-75

TÖÖTAB ajakohase suure sisseseadega ja asjatundjate juhatusel

kõrges headuses **talla-, pinsoli-, nahka.**
pastla- ja Juht-

Kroomnahka, Schewretti, Lambanahku,—woodriks.

Masina rihmasi igas suuruses.

Wabrik wõtab tooreid nahku parkimiseks, wahetab walmisnahkade wastu, ja ostab kõiksuguseid tooresnahku.

Export-Import

Kaubanduse-Tööstuse Aktiaselts „Promit“

(INDUSTRIAL AND TRADING Co. „PROMIT“, Ltd.)

Tallinn, Mere puiestee 15.

Tel. 4-99, 808, 631, 756, 382.

Telegr. adr.:

New-York

Tallinn

Helsingi

Warsawi

Kowno

Chassel-Michigan—Wardbros

Copenhagen—Siebelhausen

Berlin—Bahnmehrsner

„Promit“.

Exporters
& Importers

New-York, Chassel Michigan U.S.A.,
Tallinn, Helsingi, Warsawi, Kowno,
Copenhagen, Berlin.

Zooskwaad arwed:

Cesti Pant

Bangalontor Scheel ja Co.

Floyds Pant London

National City Pant, New-York

Lazard Brothers, London

Hannover National Pant

New-York.

Joh. Carri pärijate

Tallinna Kõie wabrik

KOPLI TÄN. 19.

TELEFON 12-79.

Kui ainuke mehaaniline kõie-tööstus Eestis — walmistab kõisi, nõõre, trosse — walgeid kui ka tõrwatuid igas suuruses, kõrges headuses ja mõõdukate hindadega. Tellimiste täitmise kiire ja korralik.

TELEFONID:

Kontor — 7-93.

8-23.

A. S. „ATLANTA“

A. S. Laborator'i

wabrik — 12-88.

Lauawabr. 12-89.

Tallinn, Wiru tän., 4.

TELEGRAMMIDE ADRESS: ATLANTA — TALLINN.

Abikauplus: Tallinn, Jaani tän. Krediit-Panga m.

A. S. „LABORATOR'I“ SAADUSED:

Pesuseep,

Hamba kreem,

Kõige peenemad
iluseebid,

Briolin,

Vegetal,

Lanodermin,

Kõlmi wesi,

Saapa kreem.

Magasinis jaoskonnad:

Manufaktur ja pudukaup,

Kolonial,

Apteegi kaubad,

Elektri armatur ja tarbeasjad.

Hinnad mõõdukad. Wäljawalik suur.

Oma lauawabrik ja puuhoow: Tallinn, Telliskivi tän. 35, müügil — lauad ja mitmet sorti puud.

OSAKOND BERLINIS: Berlin, W. Sigismundstrasse, 5.

EESTI MAJANDUS

Tööstuse, Kaubanduse ja Rahanduse ajakiri,

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LAI TÄNAW № 9, KORTER 2.

TELEFON № 11-80.

Toimetaja kõnetunnid kella 5—7 p. lõunat. Büroo tunnid kella 9—11 h. ja 5—7 p. lõunat.

KÄESOLEWA AASTA JAANUARI KUUST PEALE HAK-
KAS ESIALGUL KORD KUUS ILMUMA EESTI MAJAN-
DUSPOLIITILISE SELTSI WÄLJAANDEL

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHAN-
DUSE AJAKIRI

„Eesti Majandus“

Ajakiri seab oma sihiks walgustada asjalikult ja erapooletult kõiki majanduslisi küsimusi Eestis, kaasa-
töötada loomuliste olude tagasipööramiseks majanduslises
elus ning tuua ülewaateid teiste maade majanduslise seisus-
korra ja tegewuse üle.

Temas leiawad aset: kirjutused tööstuse, kauban-
duse, pankade, kinnitusasutuste, riiklise rahanduse, põllu-
majanduse jne. üle; ülew aated seaduste ja määruste üle,
mis majanduslist elu puudutawad; teated kaubandusliste
ja tööstusliste ettewõtete, kaubahindade ja börsekurside üle.

Ajakirja toimetajateks on kutsutud: majandusteadlane Dr. J.
Rebane-Sild, õigusteadlane E. Laamann, majandusteadlane A.
Oinas; õigusteadlane R. Paabo, kaubandusteadlane B. Spreckelsen,
vastutawaks toimetajaks kaubandusteadlane Leo Sepp; kaastööliseks
kõik wäljapaistwad tegelased kaubanduse, tööstuse ja rahanduse alal.

Ajakirja üksiku numbri hind on Mk. 20 —, ettetellijatele kuue numbri eest Mk. 100 —

Kuulutuste hind: I. lhk. Mk. 3500, wiimane — Mk. 3000, sisemised —
Mk. 2500, teksti keskel á Mk. 3500; 1/2 lhk. I küljel Mk. 1900, wiimasel —
Mk. 1700, sisemistel — Mk. 1350, teksti keskel — Mk. 2000, 1/4 lhk.
I küljel Mk. 1000, wiimasel — Mk. 900, sisemistel — Mk. 750, teksti keskel
— Mk. 1200.

Esti Pank.

Aktiv.

Ärifeis 28. webruari 1921. a.

Passiw.

Kassa ja jooks. arve	15776135.09
Wälisraamatud	67139892.85
Wäärtpaberid	7005030.—
Laenuid	624190161.99
Korresp. „Soro“	1192727107
„Kostro“	19452036876
Meeldijed kulud	1114677.87
Witmesugused arwed	18471968.87
Kokku	940145506.50

Depoos wäärtusi	1.406.147.394.89
Zinkasjo dokumend.	14.635.593.81

Wõhikapitaal	10000000.—
Tagawara kapitaal	184663.02
Wõuajummad	589912451.47
Korresp. „Soro“	185524013.13
„Kostro“	21403037.15
Saadud %/o ja komisjon	6352925.88
1920. a. kassu	52447458.54
Witmesugused arwed	74321857.32
Kokku	940145506.50

Zuhatus: G. Mule, S. Sihwer.
Raamatupidaja: S. Randmer.

Wõuajummade eest 5-6%.
makstab Pank

Laenude eest 7-8%.
wõtab Pank

TALLINNA KREDIIT-PANK A-S.

End. Tallinna Wastast. Krediit Ühisus
ASUTATUD 1907 A.

Aktsia pangaks ümber muudetud 1920 a.

TELEGR. ADRESS: „KREDITPANK“.

Juhatusel tel. 12-49. Panga tel. 436.

Tallinnas, S. Karja uul. 23, o/m.

Põhikapital 10.000.000 Emk.

Läbikäik 1920. Emk. 872.819.288.99.

1920. a. puhaskasu Emk. 2.176.840 92.

Äriseis 28. weebruaril 1921. a.

:: Emk. 63.136.129.38. ::

**Maksab hoiusummade eest 5-7%
Annab laenusid ja toimetab
kõiksugu panga operatsioone.**

PANGAL ON KINDEL TERASKAMMER.